

**Idrettsutøveres rettsikkerhet ved tvungen
voldgiftsbehandling i Court of Arbitration for Sport**

Kandidatnummer: 592

Leveringsfrist: 26.11.2007

Til sammen 16325 ord

26.11.2007

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>1</u>
1.1	Emnet	1
1.2	Den videre fremstilling	2
<u>2</u>	<u>NORGES IDRETTSFORBUND OG OLYMPISKE KOMITÉ</u>	<u>4</u>
2.1	Norges idrettsforbund og olympiske komité.	4
2.2	Lov for Norges idrettsforbund og olympiske komité	6
2.3	Tvisteløsning i NIF	8
2.4	Idrettens selvdømme.	8
2.4.1	Selvdømme	8
2.4.2	NIFs selvdømme – NIFs lov § 2-21.	9
2.4.3	Selvdømme og voldgift i NIF	10
2.5	Tvisteløsningsorganene	10
<u>3</u>	<u>AKTØRER I ANTIDOPINGARBEIDET OG NIFS SAKSBEHANDLING I DOPINGSAKER</u>	<u>13</u>
3.1	Innledning	13
3.2	World Anti-Doping Agency (WADA)	14
3.2.1	World Anti-Doping Code	15
3.3	NIF og Antidoping Norge (ADN)	16
3.4	NIFs lov kapittel 12: BESTEMMELSER OM DOPING.	17

3.5	Saksbehandling i dopingsaker	18
3.5.1	Innledning av saken	19
3.5.2	Anke	21
<u>4</u>	<u>COURT OF ARBITRATION FOR SPORT (CAS)</u>	<u>23</u>
4.1	Innledning	23
4.2	Court of Arbitration for Sports (CAS)	23
4.3	International Council of Arbitration in Sports (ICAS)	24
4.4	Code of Sports-related Arbitration	25
<u>5</u>	<u>TVUNGEN VOLDGIFT I CAS FOR PRIORITERTE UTØVERE</u>	<u>26</u>
5.1	Innledning	26
5.2	Generelt om voldgift.	27
5.3	Lov om voldgift.	28
5.4	United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL)	29
5.5	New York-konvensjonen 10. juni 1958.	29
5.6	Voldgiftsavtalen	29
5.6.1	Hvilke regler kommer til anvendelse mht. å vurdere gyldigheten av en voldgiftsavtale?	32
5.6.2	Hvilket organ skal prøve voldgiftsavtalens gyldighet?	33
5.6.3	Oppsummering, konklusjon.	39
<u>6</u>	<u>RETTSSIKKERHET</u>	<u>40</u>
6.1	Innledning	40
6.2	Hva menes med rettsikkerhet?	41

6.3	Får EMK artikkel 6 anvendelse ved voldgiftsbehandlingen i CAS?	42
7	<u>EMK OG SAKSBEHANDLINGEN I COURT OF ARBITRATION FOR SPORT</u>	46
7.1	Innledning	46
7.2	Retten til adgang til domstolene.	47
7.3	Rett til ”domstol”	47
7.4	Domstolens uavhengighet og upartiskhet	48
7.5	Rettferdig rettergang	49
7.5.1	Likestilling mellom partene	49
7.5.2	Kontradiksjon	50
7.5.3	Tilstedeværelse og selvinkriminering.	50
7.5.4	Begrunnelse	51
7.5.5	Offentlig rettsmøte	51
7.5.6	Innen rimelig tid	52
7.6	Minsterrettighetene i EMK artikkel 6 (3)	53
8	<u>OPPSUMMERING OG KONKLUSJON</u>	56
	<u>LITTERATURLISTE</u>	<u>A</u>

1 INNLEDNING

1.1 Emnet

”Where we stand in the system, whether as athlete or coach, sports administrator or anti-doping authority, government or national Olympic committee —we have no choice but to work together and to stand firm.[...]We do have, and I emphasize this, we do have the hope of prevailing over doping, but only if we persevere and continue to look to the future and to hope for that future”¹

Idrettskonkurransenes intensjon er å la idrettsutøvere møtes til jevnbyrdig kappestrid uten at noen skal ha konkurransefortrinn. Historien har vist at ikke alle som er involvert i den organiserte idretten etterlever denne målsetningen. De mange dopingavsløringer man til stadighet leser om i media er med på å undergrave idrettens troverdighet. Den eneste måten å gjenopprette opinionens tillit til idrettsbevegelsen på er å intensivere kampen mot jukse-makerne, både nasjonalt og internasjonalt. Dette må skje gjennom hyppigere testing, målrettet informasjons- og forebyggingsarbeid og gjennom en koordinert politikk i anti-doping arbeidet internasjonalt.

Innføringen av regelen om objektivt ansvar, hvorpå en utøver som avlegger en positiv dopingprøve kan dømmes for overtredelse av dopingbestemmelsene uten hensyn til skyld, viser at antidopingorganisasjonene tar alle midler i bruk i kampen for en ren idrett. Ut fra et rettsikkerhetssynspunkt er dette svært betenkelig. Kampen kan ikke vinnes for enhver pris. Bak enhver positiv dopingprøve befinner det seg en idrettskarriere som vil legges i grus ved en gal dopingavgjørelse. Derfor bør hensynet til utøverens rettsikkerhet ved

¹ POUND (2007). Utdrag fra innledningstalen under World Conference on Doping in Sport avholdt i Madrid 15-17. november 2007.

behandlingen av dopingsaker i idrettens organer settes i høysetet. For en gruppe av internasjonalt meritterte utøvere kan en dopingsak i siste instans avgjøres ved Court of Arbitration for Sports² i Sveits.

1.2 Den videre fremstilling

Problemstillingen er å undersøke om idrettsutøveres krav på rettsikkerhet er tilstrekkelig varetatt ved voldgiftsbehandlingen i Court of Arbitration for Sport.

Idretten styrer seg selv og dømmer seg selv. I Kapittel 2 vil det først bli gitt en oversikt over hvordan norsk idretts organisasjon er bygd opp gjennom Norges Idrettsforbund og olympiske komité.³ Deretter skal tvisteløsningssystemet, som er basert på et såkalt selvdømme⁴ behandles, som en oversikt og som et bakteppe for den videre fremstilling.

En rekke aktører deltar i antidopingarbeidet både nasjonalt og internasjonalt. I kapittel 3 gis det en oversikt over de mest sentrale aktørene og instrumentene i antidopingarbeidet i Norge og internasjonal.

I kapittel 4 gis en oversikt over Court of Arbitration for Sport (CAS)

For en gruppe utøvere kan en dopingsak ankes inn til Court of Arbitration for Sports for en endelig avgjørelse der. I kapittel 5 behandles først spørsmålet om hva voldgift generelt innebærer. Deretter tas opp enkelte spørsmål omkring det rettslige grunnlaget for å bringe en sak inn for CAS. I Kapittel 6 behandles spørsmålet om EMK artikkel 6 kommer til anvendelse ved voldgiftsbehandlingen i CAS.

² Se kapittel 4.

³ Heretter forkortet NIF. På idrettstinget i 2007 ble det vedtatt å endre navnet til Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité. Navneendringene trer i kraft fra den tid Idrettsstyret bestemmer.

⁴ Se om dette i pkt. 2.4.1.

Temaet for kapittel 7 blir å vurdere om idrettsutøveres rettsikkerhet i tilstrekkelig grad blir ivaretatt ved en voldgiftsbehandling i CAS etter de saksbehandlingsregler som kommer til anvendelse på domstolsbehandlingen mens konklusjonen gis i kapittel 8.

2 NORGES IDRETTSFORBUND OG OLYMPISKE KOMITÉ

2.1 Norges idrettsforbund og olympiske komité.

Norges idrettsforbund og olympiske og komité er en frivillig, partipolitisk nøytral og uavhengig fellesorganisasjon for idretten i Norge, jfr. Lov for Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité⁵ § 1-1. Etter sin formålsparagraf skal organisasjonen arbeide for at alle mennesker gis mulighet til å utøve idrett ut fra sine ønsker og behov. NIF skal være en positiv verdiskaper for individ og samfunn og på den måten styrke sin posisjon som folkebevegelse og drivkraft i samfunnet, jfr. NIFs lov § 1-2.

Sentralt består NIF av idrettstinget og idrettsstyret. NIFs ting er norsk idretts høyeste myndighet og avholdes hvert fjerde år, jfr. NIFs lov § 3-1. Idrettstingets oppgaver fremgår av NIFs lov § 3-4. Disse består blant annet i å fastsette særidrettene organisasjonsmessige tilknytning til NIF, jfr. bokstav k), og å vedta endringer i NIFs lov, jfr. bokstav l).

Mellom idrettstingene er det idrettsstyret⁶ som er NIFs høyeste myndighet med visse unntak, jfr. NIFs lov § 4-1, jfr. § 6-2. Idrettsstyret har det overordnede ansvar for allmenn idrettspolitik og andre felles oppgaver nasjonalt og internasjonalt. Dets oppgaver fremgår av NIFs lov § 4-4. Disse omfatter blant annet å vedta de ulike organisasjonsledds lovnormer og godkjenning av deres lover, jfr. NIFs lov § 4-4 bokstav c) og d).

⁵ I det følgende brukes forkortelsen NIFs lov.

⁶ Idrettsstyret består av president, 1. og 2. visepresident og 8 styremedlemmer som velges av idrettstinget i tillegg til IOCs representanter i Norge, en representant for de ansatte i NIF-linjen som velges av og blant de ansatte, jf. NIFs lov § 4-2, jf. § 3-4 bokstav o). Tidligere het det i bestemmelsen at også lederen for Norges Idrettsforbunds ungdomskomite skulle sitte i styret men bestemmelsen ble vedtatt endret på idrettstinget i 2007. Det heter nå at minst ett medlem av styret ved valget skal være 26 år eller yngre.

I tillegg til de overnevnte sentrale organer er det opprettet organer tilsluttet NIF som organiserer idretten på regionalt og lokalt nivå. For de enkelte særvidretter er det opprettet egne særforbund som organiserer de respektive vidretter på nasjonalt nivå samt regionale organisasjonsledd. De ulike organisasjonsledd som hører inn under NIF er listet opp i NIFs lov § 1-1 tredje ledd. Organisasjonen består av Særforbund, idrettskretser, særkretser, idrettsråd og idrettslag.

Særforbundene er medlemmer av NIF, jfr. NIFs lov § 1-4. Med dette menes at de kan søke om opptak som medlemmer og likeledes kan melde seg ut som medlemmer, jfr. NIFs lov §§ 1-4 og 1-6 jfr. § 2-14. Et særforbund er i NIFs lov § 1-4 jfr. § 6-1 definert som en sammenslutning av idrettslag, som oftest innen samme idrettsgren, som samtidig er tatt opp som medlem i NIF. Særforbundet har som sin hovedoppgave og lede de enkelte idrettsgrener. De er den høyeste faglige myndighet på sin idretts område med de unntak som følger av NIFs lov, jfr. NIFs lov § 6-2 første ledd.

Særkretsene er særforbundenes regionale organisasjonsledd. De opprettes således av det enkelte særforbund, jfr. NIFs lov § 7-1. Særkretsenes formål er å arbeide for idrettens utvikling innen kretsen og å fremme samarbeidet mellom kretsens ulike idrettslag, jf. NIFs lov § 7-2. Særkretsen bistår sitt forbund i alle spørsmål som gjelder idretten innen kretsen.

Idrettskretsene er NIFs regionale apparat.⁷ I dette ligger at de skal fungere som et felles organ for idretten innen sitt geografiske virkeområde, jf. NIFs lov § 5-1. Høyeste myndighet er idrettskretstinget og mellom tingene er det idrettskretsstyret som er høyeste myndighet, jfr. NIFs lov § 2-3. Idrettskretsene skal blant annet jobbe for å styrke idrettens rolle generelt og for å bedre idrettslagenes rammevilkår samt å arbeide med service- og støtteoppgaver overfor idrettsråd, særkretser og idrettslag, jfr. NIFs lov § 5-2.

⁷ Idrettskretsen består av alle idrettslag, idrettsråd og særkretser tilsluttet NIF innen idrettskretsens grenser, jfr. basislovnorm for idrettskretser § 2.

Idrettsrådet er et felles samarbeidsorgan for all idrett i kommunen som er organisert i NIF, jfr. basislovnorm for idrettsråd § 2. Alle kommuner med mer enn tre idrettslag som er medlemmer av NIF skal opprette idrettsråd, jfr. NIFs lov § 8-1. Idrettsrådet skal være en arena for samarbeid mellom lagene, mellom lagene og de kommunale myndigheter og mellom lagene og idrettskretsen.⁸

Idrettslagene er selveiende og frittstående lag med utelukkende personlige medlemmer, jfr. NIFs lov § 1-4.⁹ Idrettslaget skal etter NIFs lov § 10-4 ha som formål å drive idrett eller organisere idrettslag. Idrettslagene er i likhet med særforbundene medlemmer av NIF, jfr. NIFs lov § 1-4.¹⁰ Lagets høyeste myndighet er årsmøtet og styret, jfr. basislovnorm for idrettslag §§ 9 og 14.¹¹

Den organisatoriske linjen fra NIF sentralt gjennom særforbund til lag kalles gjerne den idrettsfaglige linjen. Linjen gjennom idrettskretsene omtales som den idrettsadministrative linjen. Idrettstinget 1999 så et behov for et slikt sterkt skille mellom særforbundslinjen og NIF-linjen. Særforbundslinjen skal prioritere den idrettsfaglige utvikling mens NIF-linjen skal jobbe for å styrke sin idrettspolitiske og strategiske rolle i et bredt samfunnsmessig perspektiv.¹²

2.2 Lov for Norges idrettsforbund og olympiske komité

NIF er det øverste organet i det som er Norges største frivillige organisasjon.¹³ Dette betyr at organisasjonen gjennom sin forvaltning av norsk idrett vil befatte seg med en rekke ulike

⁸ Jfr. basislov for idrettsråd § 1.

⁹ At et idrettslag er selveiende betyr at laget selv eier sin formue slik at verken medlemmene eller andre i kraft av sin eiendomsrett kan gjøre krav på andel i lagets formue. At laget er frittstående betyr at det er lagets egne medlemmer som gjennom lagets egne valgte organer har det avgjørende ord i lagets forhold.

¹⁰ Opptak som medlem skjer etter bestemte prosedyrer, jfr. NIFs lov § 10-1.

¹¹ Årsmøtets oppgaver fremgår av basislovnorm for idrettslag § 11. Bestemmelse om styret er gitt i basislovnorm for idrettslag § 15.

¹² IDRETT OG JUSS (2004) s. 23-24.

¹³ Ved utgangen av 2006 var det totale antall medlemskap i idrettslag tilsluttet NIF rapportert til 2 070 000, fordelt på 12.491 idrettslag. www.idrett.no

arbeidsoppgaver. En rekke offentlige lover og reguleringer vil på bakgrunn av dette ha direkte betydning for norsk idrett.¹⁴ Den virksomhet som drives i NIF vil med andre ord være underlagt samfunnets alminnelige lover og regler. Det finnes i dag ingen alminnelig foreningsrettslig lov som regulerer foreningers rettsforhold generelt.

I mangel av preseptorisk lovgivning er det derfor vedtektene eller ”loven” som utgjør det sentrale normgrunnlag i foreningsretten.¹⁵ Hva som kan reguleres i vedtektene er nærmest ubegrenset.¹⁶

NIFs lov som vedtatt av idrettstinget er det sentrale regelsett og er bindende for all norsk idrett, jf. NIFs lov § 2-2. Generelle regler for samtlige organisasjonsledd finnes i lovens kapittel 1 og 2. Videre finner man bestemmelser om Idrettstinget og Idrettsstyret i henholdsvis kapittel 3 og 4 og om de enkelte organisasjonsledd i kap. 5-10. NIFs lov kapittel 11 omhandler NIFs straffebestemmelser. Kapitlet inneholder både materielle og prosessuelle bestemmelser. Kapittel 12 inneholder liknende bestemmelser for dopingsaker som behandles mer detaljert under. Kapittel 13 regulerer forholdet mellom idretten og næringslivet mens kapittel 14 inneholder rettighetsbestemmelser m.v.

I henhold til NIFs lov § 2-2 annet ledd er NIFs organisasjonsledd pålagt å ha lover som er godkjent av idrettsstyret. Idrettsstyret har på denne bakgrunn utarbeidet såkalte lovnormer for de underliggende organisasjonsledd. Basislovnormene er ufravikelige for det organisasjonsledd den gjelder for.¹⁷ Dette betyr at organisasjonsleddet i sin lov ikke kan ha bestemmelser som er i strid med hva lovnormen fastsetter.

¹⁴ Av eksempler kan nevnes straffeloven, arbeidsmiljøloven, skatteloven, lov om merverdiavgift m.v.

¹⁵ WOXHOLTH (1998) s. 77.

¹⁶ I unntakstilfelle vil vedtektene kunne bli satt til side via sensurregler, jfr. Woxholth, Foreningsrett, 1998 s. 85 flg. Her diskuteres også hvorvidt generalklausulen i avtaleloven § 36 kommer til anvendelse på foreningsvedtekter. Woxholth konkluderer med at avtaleloven § 36 ikke får anvendelse på vedtekter.

¹⁷ Jfr. NIFs lov § 1-6, jfr. § 10-5 for idrettslag.

2.3 Tvisteløsning i NIF

Innen idretten som i samfunnet ellers vil det fra tid til annen oppstå konflikter. Virksomheten innenfor den organiserte idretten brer seg over et betydelig område og det kan tenkes å oppstå et bredt spekter av tvister, det være seg mellom de enkelte medlemmer eller mellom medlemmene og NIF. I foreningsretten generelt finner man flere ulike modeller for konfliktløsning. Prinsipielt kan man tenke seg at konflikter kan løses internt av organer innen foreningen, eller eksternt av instanser utenfor foreningen.¹⁸ Hvor konflikter søkes løst av foreningen internt snakker man om såkalt selvdømme. Ekstern prøvelse kan enten søkes ved de ordinære domstoler eller gjennom voldgift.

2.4 Idrettens selvdømme.

Idretten har etablert et internt tvisteløsningssystem for på best mulig måte å kunne behandle konflikter. Bakgrunnen er tanken om at idrettens egne funksjonærer er mer kompetente til å avgjøre konflikter som oppstår internt i organisasjonen. Ordningen med selvdømme innen idretten vil bli redegjort for under pkt. 2.4.2. I det følgende skal det imidlertid først klargjøres hva selvdømme rent generelt innebærer.

2.4.1 Selvdømme

Selvdømme innebærer en avtale mellom to parter der den ene parten i en rettstvist fraskriver seg retten til å kreve konflikter løst ved de alminnelige domstoler.¹⁹ Dette betyr med andre ord at den ene part, foreningen, gis en rett til å avgjøre tvisten med endelig virkning. Det kan sondres mellom såkalt institusjonelt og ikke-institusjonelt selvdømme.²⁰ Institusjonelt selvdømme innebærer at det er etablert særskilte organer innen foreningen

¹⁸ WOXHOLTH (1998) s. 407.

¹⁹ Denne definisjonen av selvdømme finnes bl.a. i Hov, Tfr. 1982 s 192.

²⁰ WOXHOLTH (1998) s. 411.

som skal avgjøre eventuelle rettstvister.²¹ Hvor det er det samme organet som tar stilling til saken som forestår den alminnelige forvaltning av foreningen snakker vi om et ikke-institusjonelt selvdømme.

Det er relativt vanlig med såkalte selvdømmeklausuler i en forenings vedtekter. Avtalen som danner det rettslige grunnlaget for selvdømmet inngås i praksis ved innmelding i foreningen. På denne måten godtar man de rettigheter og forpliktelser som fremkommer i vedtektene, inklusiv en eventuell selvdømmeklausul. Det må som hovedregel aksepteres at det kan etableres et gyldig foreningsselvdømme gjennom en slik klausul i vedtektene.²²

2.4.2 NIFs selvdømme – NIFs lov § 2-21.

Innen idretten finnes en ordning med selvdømme, jfr. NIFs lov § 2-21. I NIFs lov § 2-21 heter det at tvister med tilknytning til NIF og underliggende organisasjonsledd med endelig virkning skal løses innen organisasjonens styrende og dømmende organer. Det er dette som karakteriseres som idrettens selvdømme. Med andre ord betyr det at NIF med endelig virkning selv kan avgjøre tvister med sine medlemmer²³ gjennom sine tvisteløsningsorganer.

Selv om idretten i sin lov har innført et system med selvdømme er ikke de alminnelige domstoler helt avskåret fra å prøve idrettsrelaterte tvister. Prøvingsadgangen vil imidlertid være begrenset.²⁴ Domstolene vil ha adgang til å prøve rettsanvendelsesfeil som innebærer at vedtaket som er fattet mangler hjemmel i NIFs lov eller annet regelverk.

Prøvelsesadgangen omfatter også om det foreligger feil ved saksbehandlingen. I tillegg kan domstolen prøve om vedtaket er bevisst uriktig eller åpenbart vilkårlig eller usaklig.²⁵

²¹ En slik ordning finner vi i NIF som har opprettet egne tvisteløsningsorganer.

²² WOXHOLTH (1998) s. 412.

²³ NIFs lov §§ 1-1 og 1-4 sier hvem som er medlemmer av NIF.

²⁴ IDRETT OG JUSS (2004) s. 247

²⁵ IDRETT OG JUSS (2004) s. 247

Som nevnt etableres en ordning med selvdømme ved en overenskomst mellom partene. I forhold til NIF inngås avtalen i praksis ved at man melder seg inn i et idrettslag. Det er innmeldingen i idrettslaget som er NIFs rettslige grunnlag for å kunne sanksjonere brudd på NIFs regelverk.

2.4.3 Selvdømme og voldgift i NIF

Tidligere fantes en bestemmelse i NIFs lov § 2-18 som hjemlet en rett for partene i en idrettsrelatert tvist til å bringe saken inn for Idrettens voldgiftsrett. Idrettens voldgiftsrett var ikke et idrettslig domsorgan men en ordinær voldgiftsrett i henhold til reglene i Lov om voldgift. Idretten opererte således med et tosporet system med en kombinasjon av selvdømme og voldgift hvorpå partene etter at alle de ordinære anke- og overprøvningsmuligheter var utprøvd ved enighet kunne bringe saken inn for Idrettens Voldgiftsrett. Ordningen var i utgangspunktet tvungen i den betydning at partene var avskåret fra å bringe saken inn for de alminnelige domstoler. Formålet med dette systemet var at reglene om selvdømme og voldgift sammen skulle medvirke til en mest mulig rettssikker løsning av tvister det voldgiftsmuligheten var en sikkerhetsventil.²⁶

Bestemmelsen om Idrettens voldgiftsrett har blitt revidert av idrettstinget ved flere anledninger. I utgangspunktet gjaldt voldgiftsmuligheten for alle rettslige avgjørelser med tilknytning til NIF. Bestemmelsen ble senere endret til kun å gjelde for saker underlagt straffebestemmelsene i NIFs lov. På grunn av dette og at ordningen i tillegg ble gjort frivillig har bestemmelsen mistet mye av sin betydning.²⁷

På bakgrunn av dette ble det på Idrettstinget 2007 vedtatt å oppheve bestemmelsen om idrettens voldgiftsrett i NIFs lov § 2-18.

2.5 Tvisteløsningsorganene

Til å behandle konflikter som oppstår i organisasjonen har idretten opprettet egne tvisteløsningsorganer, såkalte doms- og appellutvalg. De enkelte særforbundene har

²⁶ JENSEN (1999) s. 125

²⁷ IDRETT OG JUSS (2004) s. 232 flg.

kompetanse til å opprette egne doms- og appellutvalg.²⁸ Disse velges på særforbundstinget, jfr. basislovnorm for særforbund § 12. Domsutvalget skal bestå av to medlemmer og to varamedlemmer mens appellutvalget har fire medlemmer og to varamedlemmer.

I tillegg til særforbundenes domsorganer har NIF egne doms- og appellutvalg som velges av idrettstinget, jfr. NIFs lov § 3-4 bokstav p). NIFs domsutvalg består av leder, nestleder, ett medlem og to varamedlemmer, jfr. NIFs lov § 3-4 bokstav p). Appellutvalget er sammensatt av leder, nestleder, 3 medlemmer og to varamedlemmer, jfr. NIFs lov § 3-4 bokstav p).

Av saker som behandles av NIFs tvisteløsningsorganer kan det trekkes et skille mellom straffe- og dopingsaker og forvaltningssaker.²⁹ Straffebestemmelsene i NIFs lov Kap. 11 regulerer alle saker om straff. Dopingbestemmelsene som også foranlediger straff ved overtredelse ble, grunnet en mest mulig hensiktsmessig implementering av WADA-koden skilt ut i nytt kapittel 12 etter vedtak av Idrettstinget i 2003.³⁰ Forvaltningssaker kan avgrenses negativt til å omfatte alle saker som faller utenfor straffe- og dopingsaker.³¹ Hvilke handlinger og unnlaterelser som er straffebelagte fremgår av NIFs lov § 11-2.

Skillet mellom forvaltningssaker og straffesaker og dopingsaker får bl.a. betydning for hvilke saksbehandlingsregler som kommer til anvendelse. For straffesaker er det gitt saksbehandlingsregler i NIFs lov § 11-8 mens tilsvarende regler for dopingsaker finnes i NIFs lov § 12-13. For forvaltningssakene finner man ingen tilsvarende skrevne regler. Hvilke regler som gjelder for saksbehandlingen i disse sakene beror på uskrevne regler og praksis som er utviklet gjennom den alminnelige foreningsretten.³²

²⁸ Det fremgår av NIFs lov § 11-10 at særforbundene ikke er forpliktet til å opprette doms- og appellutvalg. Det samme fremgår av basislovnorm for særforbund § 12.

²⁹ IDRETT OG JUSS (2004) s. 157

³⁰ IDRETT OG JUSS (2004) s. 31

³¹ IDRETT OG JUSS (2004) s. 157.

³² IDRETT OG JUSS (2004) s. 157 flg.

De ulike organisasjonsleddenes kompetanse med hensyn til behandlingen av saker etter NIFs lov kapittel 11 fremgår av NIFs lov § 11-10. Etter § 11-10 bokstav a) skal særforbundenes domsutvalg behandle alle anmeldelser fra særforbundene. Det enkelte særforbund kan som tidligere nevnt velge å ikke ha domsutvalg og appellutvalg.³³ De fleste særforbund har likevel valgt å opprette slike utvalg. Anke over avgjørelser truffet av særforbundenes domsutvalg behandles av særforbundenes appellutvalg, jf. NIFs lov § 11-10 bokstav b).

Særforbund som ikke har valgt eget domsutvalg oversender saken til NIFs domsutvalg, jf. NIFs lov § 11-10 bokstav c). NIFs domsutvalg behandler i tillegg alle anmeldelser fra idrettslag, idrettsråd, særkretser, idrettskretser og NIF. For disse organene er det ikke opprettet egne domsorganer slik at NIFs lov kapittel 11 og 12 vil gjelde for disse ved behandling av straffesaker.³⁴ NIFs appellutvalg behandler alle saker hvor NIFs domsutvalg har fattet avgjørelse i første instans, jf. § 11-10 første ledd bokstav d).

NIFs domsutvalg er også den ordinære førsteinstans i saker som gjelder overtredelse av dopingreglene i NIFs lov kapittel 12, jf. § 12-13 (3). Saksbehandlingen i dopingsaker blir utførlig behandlet nedenfor i pkt. 3.5.

³³ Jf. Basislovnorm for særforbund § 12 alternativ 10 d)

³⁴ Dette fremgår av basislovnorm for idrettskretser § 6, basislovnorm for særkretser § 7, basislovnorm for idrettsråd § 7 og basislovnorm for idrettslag § 8.

3 AKTØRER I ANTIDOPINGARBEIDET OG NIFs SAKSBEHANDLING I DOPINGSAKER

3.1 Innledning

Den etiske normen om ”fair play” er et grunnleggende ideal som ligger til grunn for den organiserte idretten.³⁵ Idrettskonkurransenes intensjon er å la idrettsutøvere møtes til jevnbyrdig kappestrid, uten konkurransefortrinn. Historien har vist at ikke alle som er involvert i den organiserte idretten etterlever denne normen. Dette viser seg kanskje tydeligst gjennom stadig nye dopingavsløringer og store dopingsaker som kommer frem i media.

Den stadige resultatmessige utvikling i mange idretter stiller strengere krav til den fysiske prestasjonsevnen hos utøverne. Samtidig dyrkes medaljevinnere og andre idrettsstjerner som idoler og den økonomiske gevinsten gjennom suksess på idrettsbanen kan bli betydelig. På denne bakgrunn er det mange utøvere som faller for fristelsen til å tilføre kroppen stimulerende substanser eller til å anvende andre ulovlige metoder for å skape seg et konkurransefortrinn i forhold til sine konkurrenter.

Doping brukes gjerne som betegnelse på bruk av bestemte forbudte midler eller metoder som benyttes for å oppnå en bedre fysisk yteevne.³⁶ I idrettssammenheng er

³⁵ JENSEN (1999) s. 6

³⁶ IDRETT OG JUSS (2004) s. 238.

dopingbegrepet noe utvidet.³⁷ NIFs lov inneholder ikke noen definisjon av begrepet doping men henviser til ulike former for regelbrudd og til WADAs offisielle dopingliste.

Både nasjonalt og internasjonalt legges det ned et betydelig arbeid med å bekjempe bruk av doping innen idretten. Bakgrunnen for dette engasjementet er å hindre at utøvere benytter seg av helseskadelige og prestasjonsfremmende midler og metoder. Samtidig skal anti-doping arbeidet bidra til å ivareta utøvernes fundamentale rett til å delta i en idrett fri for doping og samtidig fremme grunnverdier som helse, likhet og rettferdighet for utøverne.

Nedenfor følger en oversikt over de aktører og instrumenter som er de mest sentrale i antidopingarbeidet både nasjonalt og internasjonalt.

3.2 World Anti-Doping Agency (WADA)

I 1998 ble det i en politirassia under Tour de France beslaglagt store mengder forbudte preparater hos flere av de deltakende lagene. Den Internasjonale Olympiske Komité tok i etterkant av denne dopingskandalen initiativ til en internasjonal anti-dopingkonferanse i

³⁷NIFs lov § 12-2 lyder som følger:

(1) Følgende forhold anses som regelbrudd:

- a) Tilstedeværelsen av et forbudt stoff eller spor av dette i utøvers dopingprøve.
- b) Bruk eller forsøk på bruk av et stoff eller metode som er forbudt i hht. særskilt dopingliste fastsatt av WADA.
- c) Å unnlate å møte til pålagt dopingkontroll, nekte å avgir dopingprøve eller å unndra seg dopingkontroll på annen måte.
- d) Å bryte retningslinjer om utøverinformasjon eller ikke være tilgjengelig for dopingkontroll i henhold til retningslinjene.
- e) Å forfalske, forbytte, eller å ødelegge dopingprøve.
- f) Å besitte stoff som i hht. dopinglisten er forbudt ved dopingkontroll utenfor konkurranse eller besitte forbudt metode.
- g) Å tilvirke, innføre, utføre, selge, distribuere, erverve, sende eller overdra et forbudt middel eller en forbudt metode.
- h) Å foreskrive eller gi et forbudt middel eller metode eller forsøk på dette.

(2) Dopinglisten omfatter forbudte stoffer og metoder. Listen trer i kraft etter beslutning fattet av WADA. Listen er gjeldende og håndheves inntil ny liste trer i kraft.

(3) Hest og hund brukt av idrettsutøver er undergitt de dopingregler som til enhver tid er fastlagt av Landbruksdepartementet og relevant internasjonalt særforbund. Rytter og hundefører straffes i hht. NIFs lov § 11-2, litra g) for brudd på nevnte bestemmelser.

1999. Konferansen ledet til opprettelsen av World Anti-Doping Agency (WADA) som ble etablert i 1999. WADA er en privatrettslig internasjonal stiftelse. Stiftelsen har sitt sete i Sveits og er underlagt sveitsisk lovgivning men har sitt hovedkontor i Canada.³⁸ WADAs organer består av likt antall representanter fra den olympiske bevegelsen og fra offentlige myndigheter. Bakgrunnen for opprettelsen av WADA var antagelsen om at kampen mot doping i idretten ville bli mer effektiv hvis den olympiske bevegelse og offentlige myndigheter samarbeidet.³⁹

Som en verdensomspennende antidopingorganisasjon har WADA som formål å utarbeide en koordinert politikk på antidopingområdet gjennom å fremme harmonisering av dopingregler, disiplinære prosedyrer og dopingsanksjoner. De skal videre ha som målsetning å utarbeide andre midler i arbeidet mot doping med utøvernes rettigheter i fokus.⁴⁰

3.2.1 World Anti-Doping Code⁴¹

For å nå målet om en harmonisert og enhetlig antidopingpolitikk har WADA utarbeidet et eget regelverk. World Anti-Doping Code⁴² gir et sett av regler som samtlige nasjonale og internasjonale særforbund og antidopingorganisasjoner skal forplikte seg til å anvende i sitt antidopingarbeid.⁴³ På denne måten skal man sikre at de enkelte nasjoner og internasjonale og nasjonale særforbund behandler dopingovertrедelser på samme måte.

Sentrale elementer i WADA-koden er for det første utvidelsen av grensen for dopingbegrepet.⁴⁴ Det er ikke bare tilstedeværelsen av et forbudt preparat i en utøvers

³⁸ IDRETT OG JUSS (2004) s. 239

³⁹ IDRETT OG JUSS (2004) s. 239

⁴⁰ WADA draft mission statement, pkt. 4.6.

⁴¹ Versjon 2003

⁴² Heretter brukes forkortelsen WADA-koden.

⁴³ NIFs dopingbestemmelser forutsettes å være i samsvar med WADA-koden og bestemmelsene skal ved tolkningstvil fortolkes i samsvar med WADA-koden, jfr. NIFs lov § 12-1 (3).

⁴⁴ SOEK (2003) s. 2 flg.

prøve som regnes som overtredelse av dopingbestemmelsene. Dopingbegrepet omfatter også forsøk på overtredelse, og i tillegg besittelse av eller distribusjon av dopingpreparater eller metoder, jfr. WADA-koden artikkel 2 flg.

For det andre ble det som et utgangspunkt innført et objektivt ansvar ved tilstedeværelsen av forbudte substanser i en dopingprøve, jfr. WADA-koden artikkel 2.1.1. WADA-koden inneholder imidlertid enkelte unntak fra dette, men utgangspunktet er klart fastslått av CAS.⁴⁵

Med WADA-koden ble det innført en straff på to års utestengelse etter førstegangs forseelse, jfr. WADA-koden artikkel 10.2. Annen gangs overtredelse fører til livstids utestengelse.

For det fjerde skal WADA minst en gang i året publisere listen som inneholder forbudte substanser og metoder, jfr. WADA-koden artikkel 4 flg. Det ble også innført en mulighet for WADA til å anke dopingavgjørelser avsagt av nasjonale domsorganer inn for Court of Arbitration for Sports (CAS).⁴⁶

3.3 NIF og Antidoping Norge (ADN)

I Norge er det NIF og Stiftelsen Antidoping Norge (ADN) som har ansvaret for antidopingarbeidet innen den organiserte idretten. Tidligere var det NIF som hadde ansvaret for gjennomføring av dopingkontroller og hadde påtalekompetanse i dopingsaker.

⁴⁵ "It is true that a strict liability test is likely in some sense to be unfair in an individual case... where the athlete may have taken medication as the result of mislabeling or faulty advice for which he or she is not responsible...but it is also in some sense unfair for an athlete to get food poisoning on the eve of an important competition. Yet in neither case will the rules of the competition be altered to undo the unfairness. Just as the competition will not be postponed to await the athlete's recovery, so the prohibition of banned substances will not be lifted in recognition of its accidental absorption...", CAS 94/129 Quigley v. UIT.

⁴⁶ Se kapittel 4.

Gjennom en avtale mellom NIF og ADN er kontroll- og påtalekompetansen i dopingsaker overført til ADN, jf. NIFs lov § 12-22 (1).

Stiftelsen ADN ble opprettet for å sikre at kontroll- og påtalevirksomheten for dopingsaker organiseres uavhengig av NIF og staten.⁴⁷ Opprettelsen av et uavhengig organ som ADN er viktig for at det ikke skal kunne sås tvil om at avgjørelser i dopingsaker blir fattet på riktig grunnlag og uten påvirkning fra utenforstående som kan ha interesser i saken utfall. Derfor har verken NIF eller staten instruksjonsmyndighet overfor ADN.⁴⁸ I tillegg til de nevnte kontroll- og påtaleoppgaver som er tillagt ADN skal stiftelsen også drive verdi-, informasjons-, og forebyggende virksomhet for å bekjempe doping.⁴⁹

En egen påtalenemd⁵⁰ oppnevnt av ADNs styre utøver overfor NIFs domsorganer påtalevirksomheten knyttet til brudd på NIFs straffebestemmelser om doping.⁵¹ Det er altså påtalenemden som avgjør om overtredelse av NIFs straffebestemmelser om doping skal anmeldes til NIFs domsutvalg.

3.4 NIFs lov kapittel 12: BESTEMMELSER OM DOPING.

NIFs lov kapittel 12 omhandler idrettens dopingbestemmelser.⁵² Her finnes bestemmelser om den straffbare handlingen, om hvem som er underkastet reglene om doping, regler om selve dopingkontrollen og om virkningen av brudd på dopingbestemmelsene.

⁴⁷ Jf. Vedtektene for stiftelsen Antidoping Norge § 2. Finnes på www.antidoping.no.

⁴⁸ IDRETT OG JUSS (2004) s. 240.

⁴⁹ Jfr. Vedtektene for stiftelsen Antidoping Norge § 2 alternativ c)

⁵⁰ Påtalenemden skal bestå av en leder og to medlemmer. Lederen skal være jurist og medlemmene skal ha nødvendig sakkunnskap innen medisin og farmakologi. Påtalenemdens medlemmer skal videre være uavhengig i forhold til stiftelsens virksomhet, jfr. Vedtekter for stiftelsen Antidoping Norge § 6

⁵¹ Vedtektene for Stiftelsen Antidoping Norge § 6

⁵² Etter idrettstinget i 2003 ble alle regler om doping skilt ut i et eget kapittel 12 i NIFs lov. Bakgrunnen for dette var innføringen av WADA-koden i NIFs lovverk som medførte store endringer i dopingbestemmelsene. Idrettstinget anså det etter forslag fra lovutvalget som mest hensiktsmessig å skille dopingbestemmelsene fra de generelle straffebestemmelsene i NIFs lov.

NIFs lov § 12-1 inneholder en oversikt over dopingbestemmelsenes anvendelsesområde. Dopingbestemmelsene vil gjelde for medlemmer av idrettslag tilsluttet NIF uavhengig av hvor denne har sitt oppholdssted, jfr. NIFs lov § 12-1 alternativ a) jfr. alternativ c). Utøver som deltar på lag som representerer organisasjonsledd i NIF og enhver som deltar på stevner eller andre idrettsarrangementer som arrangeres av disse er underlagt dopingbestemmelsene, jfr. NIFs lov § 12-1 (1) alternativ b) jfr. alternativ d). Også organisasjonsledd i NIF er omfattet av bestemmelsene i kapittel 12, jfr. NIFs lov § 12-1 alternativ e).

Det faller utenfor temaet i denne framstillingen å behandle enkelthetene rundt alle bestemmelsene i NIFs lov kapittel 12 utenom det som allerede er sagt. I det følgende vil det bli gitt en oversikt over de saksbehandlingsreglene som kommer til anvendelse ved behandlingen av et regelbrudd for NIFs domsorganer.

3.5 Saksbehandling i dopingsaker

En grunnleggende målsetning for rettergangsordningen for de ordinære domstoler er å sikre at retten får et best mulig grunnlag for å treffe en riktig avgjørelse. Dette må imidlertid avveies mot at det for partene er viktig at saken blir avgjort så hurtig som mulig uten for store kostnader, og at prosessen skal være tillitskapende. Disse kravene til prosessordningen kan sammenfattes i et krav om rettsikkerhet for partene i prosessen.

Rettspleien innen idretten har forsøkt å leve opp til de siviliserte samfunns rettsprinsipper og mål for rettspleien.⁵³ Saksbehandlingsreglene i dopingsaker for NIFs domsorganer fremgår av NIFs lov § 12-13. Reglene inneholder en rekke bestemmelser som skal ivareta utøvernes rettsikkerhet.⁵⁴ De skal på den ene side ivareta behovet for en rask avgjørelse og

⁵³ KJENNER, Gunnar-Martin, upublisert artikkel

⁵⁴ IDRETT OG JUSS (2004) s. 241.

på den annen side sikre en betryggende saksbehandling⁵⁵. Bestemmelsene tar sikte på å ivareta utøvernes rettsikkerhet på best mulig måte i en prosess for NIFs doms- og appellutvalg.

3.5.1 Innledning av saken

En dopingsak settes i gang ved en skriftlig anmeldelse til NIFs domsutvalg, jfr. NIFs lov § 12-13 (3). ADN har oppnevnt en egen påtalenemd bestående av tre personer som utnevnes av ADNs styre⁵⁶. Det er påtalenemden som avgjør om en dopingsak skal anmeldes, jf. NIFs lov § 12-13 (2), jfr. § 12-22 (4).

Hvis det foreligger et positivt analyseresultat eller mistanke om andre regelbrudd i henhold til NIFs lover skal utøveren informeres så raskt som mulig etter at ADN har foretatt innledende undersøkelser. Utøveren skal informeres om sine rettigheter, herunder at utøveren kan be om analyse av B-prøve, få kopi av sakens dokumenter, og at utøver har rett til å være til stede under åpning og analysen av B-prøven sammen med eventuell rådgiver, jfr. NIFs lov § 12-13 (1).

Domsutvalget skal senest innen to uker sende anmeldelsen til den anmeldte, jfr. NIFs lov § 12-13 (4). Et fundamentalt prinsipp i den alminnelige strafferettspleie er at det ikke skal avsies dom eller treffes andre viktige avgjørelser uten at partene i saken har fått rett til å uttale seg. Prinsippet om kontradiksjon⁵⁷ bidrar til sakens opplysning og vil øke sannsynligheten for en materielt riktig avgjørelse. Den anmeldte i dopingsaker er gitt en frist på tre uker til å komme med sine bemerkninger til den inngitte anmeldelse, jf. NIFs lov § 12-13 (4). I forlengelsen av dette har anmeldte rett til å kreve muntlige forhandlinger hvor det er anledning til å uttale seg direkte for det dømmende organ, med mindre

⁵⁵ NIFs lov § 12-13 (5) 1. og 2. pkt.

⁵⁶ Vedtektene for Stiftelsen Antidoping Norge § 6

⁵⁷ Se også pkt. 7.5.2.

domsutvalget enstemmig finner at dette ikke er nødvendig, jfr. NIFs lov § 12-13 (5). Dersom det tas opp muntlig forhandling av parter eller vitner, skal partene varsles og ha rett til å være til stede.

Behovet for en hurtig avgjørelse ivaretas ved at det i NIFs lov § 12-13 (5) 1. pkt. heter at enhver sak skal avgjøres så raskt som mulig. Videre skal domsinstansen påse at saken under forberedelsen ikke forsinkes ugrunnet ved bl.a. å sette frister, avskjære bevis og foreta annen forberedende saksbehandling. For mange utøvere som har idretten som levebrød kan konsekvensene av eksempelvis en utestengelse være betydelige. I § 12-13 (5) understrekes det at enhver sak skal utredes nøye før den blir avgjort. NIFs lov § 12-13 (5) 3.pkt. legger med dette opp til at behovet for en hurtig avgjørelse må avveies mot kravet om materielt riktige avgjørelser.

Bevisumiddelbarhetsprinsippet innebærer at all bevisføring skal skje direkte for den dømmende rett. Dette er gjennomført i NIFs lov § 12-13 (5) hvor det heter at bare de bevis som foreligger i saken og som begge parter er gjort kjent med skal legges til grunn for avgjørelsen.

I NIFs lov § 12-13 (6) er det inntatt en bestemmelse om domstolens habilitet. Her legges det til grunn at ingen kan være med på forberedelsen av saken eller avgjørelsen som selv har interesse i saken, har inngitt anmeldelse eller vært med på behandlingen av den i lavere instans eller som på forhånd offentlig har gitt sin oppfatning av saken til kjenne eller det foreligger andre sørlige grunner som er egnet til å svekke tilliten til dennes habilitet.

Etter NIFs lov § 12-13 (7) skal den avgjørelse domsinstansen kommer til begrunnes. Begrunnelsen skal i følge bestemmelsen redegjøre for hvilket forhold som anses bevist og for hvilken dopingbestemmelse avgjørelsen er tatt på bakgrunn av.

Forhandlingene i domsinstansen er offentlige, jfr. NIFs lov § 12-18 (2). Utgangspunktet modifiseres ved at domsinstansen på eget initiativ eller etter begjæring fra partene finner at

forhandlingene skal gå for lukkede dører. Offentlighet i prosessen er viktig for at offentligheten skal få innblikk i behandlingen av dopingsaker.

3.5.2 Anke

Bestemmelsene om anke er inntatt i NIFs lov § 12-15. Anken skal etter første ledd fremsettes for NIFs appellutvalg. Ordlyden i første ledd er noe misvisende og kan ikke tas på ordet. I annet ledd heter det at anken fremsettes for den domsinstans som har behandlet saken. Det er således det behandelende organ som sender sakens dokumenter videre til den instans som skal foreta overprøving. Anken skal fremsettes skriftlig og ankefristen er 14 dager etter at domfelte er blitt kjent med avgjørelsen, jfr. NIFs lov § 12-15 (2).

Anken skal tas under behandling så raskt som mulig, jf. NIFs lov § 12-15 (4). Saksbehandlingsreglene i NIFs lov §12-13 som er redegjort for ovenfor får tilsvarende anvendelse for behandlingen av saken i NIFs appellutvalg. Enhver avgjørelse fra domsutvalget kan påankes til appellutvalget.

Appellutvalgets kompetanse fremgår av NIFs lov § 12-15 (5). For det første kan saken avvises på grunn av formelle feil, som for eksempel at anken blir fremsatt etter ankefristens utløp, jf. NIFs lov § 12-15 (5) bokstav a) jf. 12-15 (3). Appellutvalget kan for det andre oppheve underinstansens avgjørelse og sende saken tilbake til domsutvalget for ny behandling med sine retningslinjer for den nye behandlingen. For det tredje kan ankeinstansen stadfeste den påankede avgjørelsen. Appellutvalget kan også velge å ta saken opp til behandling og selv avsi ny dom. Ved behandlingen vil utvalget ha full prøvelsesadgang.⁵⁸

⁵⁸ IDRETT OG JUSS (2004) s. 246

Anken har ikke oppsettende virkning med mindre ankeinstansen bestemmer noe annet, jf. NIFs lov § 12-15 (6). En dom avsagt av domsutvalget kan altså settes ut i live og håndheves før og under behandlingen av anken i appellutvalget.

Hvem som generelt er ankeberettiget fremgår av NIFs lov § 12-16. De som har rett til å anke er anmeldte, Antidoping Norge, World Anti-Doping Agency og det relevante internasjonale særforbund som anmeldte ligger under.

NIFs lov § 12-21 hjemler idrettens selvdømme som innebærer at tvister med tilknytning til NIF og underliggende organisasjonsledd med endelig virkning skal løses innen organisasjonens styrende og dømmende organer. Som tidligere nevnt er ikke de alminnelige domstoler fullstendig avskåret fra å prøve idrettsrelaterte tvister.

Innføringen av WADA-kodens bestemmelser i NIFs lov medførte endringer i ankesystemet i dopingsaker. NIFs lov § 12-15 (7) foreskriver at anke over avgjørelse knyttet til person som da regelbruddet var begått var oppført på særskilt liste utarbeidet av internasjonalt særforbund kan etter behandling i appellutvalget fremmes for Court of Arbitration for Sports (CAS) i hht. regler gitt av CAS. For denne gruppen prioriterte utøvere kan saken altså bringes videre etter behandling i appellutvalget. Samtidig er kretsen av ankeberettigede utvidet for denne gruppen utøvere, jfr. NIFs lov § 12-15.

Denne utvidede adgangen reiser en rekke spørsmål bl.a. om utøvernes rettsikkerhet ved behandlingen i CAS. Dette behandles nærmere i kapittel 7.

4 COURT OF ARBITRATION FOR SPORT (CAS)

4.1 Innledning

Sportsindustrien har vokst til å bli en betydelig aktør på den internasjonale arena. En stadig økende kommersialisering og profesjonalisering av idretten har ledet til at flere konflikter på dette området blir brakt inn for domstolsapparatet. I regi av Den Internasjonale Olympiske Komité ble det på begynnelsen av 1980-tallet tatt initiativ til opprettelsen av et spesialorgan for behandling av idrettsrelaterte tvister. Bakgrunnen var tanken om at ett sentralt spesialisert organ løsrevet fra de nasjonale domstoler ville bidra til en mer fleksibel, billig og rask behandling idrettsrelaterte tvister. I dette kapitlet skal det gis en oversikt over de ulike organer under Court of Arbitration for Sports (CAS), hvilke tvisteløsningsmekanismer CAS tilbyr og en oversikt over det regelverk som gjelder for CAS.

4.2 Court of Arbitration for Sports (CAS)⁵⁹

Court of Arbitration for Sports (CAS) ble etablert i 1984, med hovedsete i Lausanne i Sveits og er derfor underlagt sveitsisk lovgivning. CAS er administrativt og finansielt underlagt The International Council of Arbitration for Sport (ICAS).⁶⁰ Enhver konflikt som direkte eller indirekte er relatert til idrett kan bringes inn for CAS. Det er i hovedsak to kategorier av saker som blir forelagt CAS. Den første kategorien av saker dreier seg typisk om kontraktuelle spørsmål rundt gjennomføringen av sponsorkontrakter, salg av TV-rettigheter, spilleroverganger og forholdet mellom spillere/trenere og klubber og agenter. Disse kommersielle sakene behandles av CAS som førsteinstans. Den andre kategorien er

⁵⁹ PINNA (2005) s.8 flg., SOEK (2003). Generell henvisning til disse to kilder.

⁶⁰ Se pkt. 4.3.

såkalte disiplinærsaker. Det er som ankeinstans i disiplinærsaker, og da i særdeleshet dopingsaker, avsagt av nasjonale tvisteløsningsorganer at CAS har hatt størst betydning. CAS vil i disse tilfellene ta stilling til gyldigheten av disse avgjørelsene. Ofte vil det dreie seg om ilagte sanksjoner som følge av positiv dopingtest og spørsmål rundt idømmelsen av disse eller spørsmål om utelukkelse eller diskvalifikasjon av utøvere.

CAS er delt opp i to avdelinger. "The Ordinary Arbitration Division" behandler saker som tas inn til behandling i CAS og hvor CAS opererer som første instans. "The Appeals Arbitration Division" har som sin oppgave å behandle avgjørelser avsagt av andre idrettslige disiplinærorganer men som deretter blir anket inn for CAS. Det gjelder ulike regelsett avhengig av hvilken avdeling saken havner under, men i realiteten er det ikke vesentlige forskjeller.⁶¹ I tillegg til å fungere som voldgiftsdomstol kan CAS, på forespørsel utarbeide rådgivende uttalelser om spørsmål den får seg forelagt av IOC, Internasjonale særforbund, nasjonale olympiske komiteer, andre organisasjoner anerkjent av IOC eller olympiske organisasjonskomiteer. CAS tilbyr også en meglingsordning, hvorved partene gjennom forhandlinger og assistert av en meglingsperson søker å løse konflikten i minnelighet.⁶²

ICAS har opprettet to permanente avdelinger, henholdsvis i Sydney, Australia og i New York, USA. Disse er tilknyttet hovedkontoret i Lausanne, og har kompetanse til å behandle samme type saker som dette. Videre har ICAS i sammenheng med flere store idrettsarrangementer opprettet såkalte ad hoc avdelinger. Disse opprettes for å raskest mulig kunne behandle saker som oppstår i forbindelse med store arrangementer og som krever rask og effektiv avgjørelse.

4.3 International Council of Arbitration in Sports (ICAS)

⁶¹ Reglene for "førsteinstansbehandling" finnes i CAS-koden R38-R46. Saksbehandlingsreglene for ankeprosedyren finnes i artikkel R47-R59.

⁶² CAS Mediation Rules artikkel 1.

CAS er underlagt International Council of Arbitration in Sports (ICAS) som ble etablert i 1994, som en stiftelse underlagt sveitsisk lovgivning.⁶³ ICAS' har det finansielle og administrative ansvar for CAS. ICAS har som sine hovedoppgaver å påse at CAS opptrer uavhengig og å ivareta partenes rettigheter under voldgiftsbehandlingen.⁶⁴ ICAS består av 20 medlemmer med juridisk bakgrunn med god kjennskap til både voldgift og idrettsjuss.⁶⁵ Blant oppgavene til ICAS er å utarbeide en liste over de aktuelle voldgiftsdommere som partene i en voldgiftssak for CAS kan velge blant til å forestå voldgiftsbehandlingen. Det er ICAS som har kompetanse til å gjøre endringer i regelverket som til enhver tid gjelder for CAS.⁶⁶

4.4 Code of Sports-related Arbitration

The Code of Sports-related Arbitration and Mediation Rules inneholder regelverket om organisasjonen og saksbehandlingsreglene som gjelder for CAS. Reglene vedtas og kan endres av ICAS.⁶⁷ CAS-koden består av to hoveddeler. Første delen, "Statutes of the Bodies Working for the Settlement of Sports-related Disputes", inneholder regler om sammensetningen, oppgavene og arbeidsmåten til ICAS. Videre finnes regler om CAS' mandat, regler om utnevning og krav til voldgiftsdommere og om organiseringen av CAS. Den andre delen, "Procedural Rules", inneholder saksbehandlingsreglene for begge voldgiftsprosessene. I tillegg er det tatt inn regler som kommer til anvendelse for parter som avtaler meglings ved CAS.

⁶³ ICAS ble opprettet etter en reform av CAS i 1994. Bakgrunnen for dette var en avgjørelse fra Swiss Federal Tribunal (119 II 271) der det ble stilt spørsmålstegn ved CAS' uavhengighet. Før ICAS' opprettelse var CAS i stor grad finansiert av IOC, IOC hadde kompetanse til å endre regelverket for CAS og IOC stod i stor grad bak utnevningen av CAS' medlemmer. Domstolen fremholdt at disse forholdene kunne så tvil om CAS' uavhengighet i en eventuell sak med IOC som part. Avgjørelsen er publisert i "Digest of CAS Awards 1986-1988, Matthieu Reeb, (Red.) s. 561.

⁶⁴ CAS-koden artikkel S2.

⁶⁵ CAS-koden artikkel S4.

⁶⁶ CAS-koden artikkel S6.

⁶⁷ Code of Sports-related Arbitration, artikkel S6 nr.1.

5 TVUNGEN VOLDGIFT I CAS FOR PRIORITERTE UTØVERE

5.1 Innledning

Implementeringen av WADA-koden i NIFs lov medførte som tidligere antydte endringer i ankesystemet i dopingsaker. I NIFs lov § 12-15 (7) er det inntatt en klausul om at saker som involverer en særskilt gruppe utøvere kan ankes fra NIFs appellutvalg inn for Court of Arbitration for Sports (CAS). CAS er en særskilt voldgiftsdomstol for idrettsrelaterte tvister.⁶⁸

I de aller fleste tilfeller er det en avtale som er grunnlaget for voldgift, med unntak for de få tilfeller hvor voldgift følger av lov.⁶⁹ En voldgiftsavtale kan ha form som en frittstående avtale hvor et bestemt rettsforhold uttrykkelig henvises til voldgift. Det er imidlertid vanlig at voldgiftsavtalen fremtrer som et av mange vilkår i en omfattende kontrakt gjennom en såkalt voldgiftsklausul. Den avtale det vil dreie seg om i denne sammenheng vil være en utøvers vedtakelse av voldgiftsklausulen i NIFs lov § 12-15 (7) gjennom å undertegne en erklæring om antidoping.

Det å gi avkall på alminnelig rettergang må anses som en meget vidtrekkende disposisjon og det bør derfor stilles strenge krav til inngåelsen av en avtale om voldgift.⁷⁰

⁶⁸ Se kapittel 4.

⁶⁹ NOU 2001: 33 s. 54

⁷⁰ Ot.prp. nr.27 (2003-2004) s. 41

Et viktig spørsmål blir derfor å undersøke om en prioritert utøvers vedtakelse av voldgiftsklausulen i NIFs kan anses som en gyldig voldgiftsavtale. Det er dette som vil være tema i det følgende. Først skal det imidlertid redegjøres for hva voldgift generelt innebærer.

5.2 Generelt om voldgift.⁷¹

Det sentrale kjennetegn ved voldgift som alternativ tvisteløsningsmetode er at partene overlater til en tredjeperson å avgjøre en tvist i et rettsforhold, og at avgjørelsen er endelig og uangripelig.⁷² Tvisten kan da ikke bringes inn for de alminnelige domstoler, og voldgiftsavgjørelsen får virkning som en rettskraftig dom.⁷³

Det kan være mange grunner til at voldgift velges fremfor alminnelig domstolsbehandling. Et vesentlig hensyn er at partene selv kan påvirke rettens sammensetning. Partene har mulighet til å besette retten med personer som de har særlig tillit til eller som har særlige faglige kvalifikasjoner. Dette øker muligheten for et materielt riktig resultat og forhandlingene kan ofte konsentreres.

Ønsket om å få en rask endelig avgjørelse av en tvist vil ofte være et bærende hensyn bak en avtale om voldgift. I praksis vil voldgiftssaker bare behandles i én instans i forhold til alminnelig domstolsbehandling hvor saken kan versere i tre instanser.

Omkostningene knyttet til voldgiftsbehandling varierer i stor grad avhengig av sakens karakter. Ved enkle tvister vil en voldgiftsbehandling kunne være enkel og kostnadseffektiv mens mer kompliserte saker kan beløpe seg til større summer enn ved en

⁷¹ Fremstillingen bygger i stor grad på NOU 2001: 33 og Ot.prp. nr. 27.

⁷² Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 28.

⁷³ En part kan bringe voldgiftsdommen inn for domstolene med påstand om at avgjørelsen er ugyldig på grunn av bestemte grove feil men ikke med påstand om at voldgiftsrettens bevisbedømmelse eller rettsanvendelse er uriktig.

alminnelig domstolsprosess. Omkostningssynspunktet kan derfor i enkelte tilfeller tale for og i andre tilfeller mot avtale om voldgift anhengig av sakens karakter og omfang.

Av andre forhold kan nevnes at voldgift er *en mer hensiktsmessig prosess* da partene som velger voldgift har stor frihet til å avtale hvordan voldgiftsprosessen skal foregå. Ved voldgift kan partene avtale at voldgiftsretten skal dømme mer eller mindre fritt etter hva den *finner rimelig og rettferdig*.⁷⁴ Mange parter ønsker *diskresjon* omkring det forhold at man er involvert i en rettstvist. Voldgiftsbehandling er en privat tvisteløsning som innebærer at parten i langt større grad kan unngå offentlighet. Voldgift vil kunne bli oppfattet som *mindre konfliktfyllt* enn alminnelig domstolsbehandling. Flexibiliteten ved *valg av rettspråk* er større ved at partene kan avtale rettspråket.

5.3 Lov om voldgift.

Voldgift er regulert i Lov av 14. mai 2004 nr. 25 om voldgift (vogl).⁷⁵ Loven oppstiller regler for voldgift som finner sted i Norge, i tillegg til regler om anerkjennelse og fullbyrding av også utenlandske voldgiftsdommer. Loven er et rammeverk for parter som ønsker å løse rettstvister ved voldgift, og lovens bestemmelser kan derfor i stor utstrekning fravikes ved avtale. Voldgiftsloven er basert på den såkalte UNCITRAL-loven som er modellov for internasjonal voldgift. Dette innebærer at voldgiftsloven behandler så vel nasjonal som internasjonal voldgift.

Voldgiftsloven inneholder bl.a. bestemmelser om voldgiftsavtalen, oppnevning av voldgiftsretten, om saksbehandlingen for voldgiftsretten og regler om avgjørelsen av saken. Videre finnes regler om de alminnelige domstolers oppgaver i forbindelse med voldgift og

⁷⁴ Hvor partene ikke har avtalt noe særskilt om det rettslige avgjørelsesgrunnlaget, er utgangspunktet at voldgiftsretten skal basere seg på en korrekt anvendelse av de relevante rettsregler ved avgjørelsen, jfr. Ot.prp. nr. 27 s. 15

⁷⁵ Tidligere fantes reglene om voldgift i et eget kapittel 32 i tvistemålsloven. Tvistemålslovutvalget hvis mandat var å foreta en bred gjennomgang av regelverket for domstolenes behandling av sivile saker fremmet forslag til en egen voldgiftslov i NOU 2001: 33. Innstillingen ble fremmet i en egen lov – Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) Om lov om voldgift, som ble vedtatt i Stortinget.

regler om behandlingen av slike saker. Det gis også regler om når en voldgiftsdom kan settes til side som ugyldig og regler om anerkjennelse og fullbyrdelse av voldgiftsdommer.

5.4 United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL)

Behovet for voldgift gjør seg i særlig grad gjeldende i internasjonale forhold, hvor en part, avtalen eller oppfylleelsesstedet har tilknytning til en annen jurisdiksjon enn Norge. Ved å avtale voldgift slipper partene å velge den ene parts domstoler fremfor den andres. Voldgift har for eksempel stor betydning for internasjonal handel. United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) er et FN-organ som befatter seg med internasjonal handelsrett. UNCITRAL har utarbeidet The UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration. Formålet var å bidra til en ensartet voldgiftslovgivning i de ulike land, for å styrke og lette internasjonal handel. Den norske voldgiftsloven er i stor grad utformet med UNCITRALs modellov som bakteppe.⁷⁶

5.5 New York-konvensjonen 10. juni 1958.

Voldgiftsreglene i Norge er tilpasset de viktigste konvensjoner om internasjonal voldgift. Norge har tiltrådt New York-konvensjonen 10. juni 1958 om anerkjennelse og fullbyrding av voldgiftsavgjørelser (Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards). Konvensjonen angir i hvilke tilfeller stater skal anerkjenne utenlandske voldgiftsavgjørelser som bindende og fullbyrde dem som innenlandske voldgiftsavgjørelser. I artikkel V oppstilles det ulike grunner som er til hinder for tvangsfullbyrding av voldgiftsdommer.

5.6 Voldgiftsavtalen

⁷⁶ Ot.prp. nr 27 (2003-2004) s. 25

Kravene til vedtakelsen av en voldgiftsklausul i at avtaleforhold vil variere.⁷⁷ I kommersielle forhold vil avtalepartene typisk være profesjonelle, likeverdige parter ofte med særlig kjennskap til regelverket på gjeldende område. På idrettens område vil det ofte større ubalanse mellom avtalepartene. Disse vil typisk være en profesjonell antidopingorganisasjon eller et nasjonalt særforbund på den ene siden, og en enkeltutøver på den andre, noe som gir avtaleforholdet en mer personlig karakter. I kommersielle forhold vil en voldgiftsklausul inntas i avtaleforholdet etter forhandlinger mellom partene. For en idrettsutøver som ønsker å konkurrere innen sin idrett er ikke denne valgmuligheten tilstede. Ønsker man å delta i organisert idrett på høyere nivå er man pliktig å underkaste seg NIFs regelverk gjennom å melde seg inn i en idrettsklubb.

NIFs lov § 12-15 (7) lyder som følger:

Anke over avgjørelse knyttet til person som da regelbruddet ble begått, var oppført på særskilt liste utarbeidet av internasjonalt særforbund, kan etter behandling i appellutvalget fremmes for Court for Arbitration in Sports (CAS) i hht. regler gitt av CAS.⁷⁸

Ankemuligheten til CAS vil således kun være aktuell for personer som da overtredelsen ble begått var oppført på en særskilt liste utarbeidet av et internasjonalt særforbund, jf. NIFs lov § 2-18 (7). WADA har satt krav om at internasjonale særforbund skal opprette en slik prioritert utøverliste som skal omfatte utøvere som konkurrerer på et høyt internasjonalt nivå og/eller deltar i de olympiske eller paralympiske leker.⁷⁹

Som nevnt innledningsvis vil det å avtale å bringe en eventuell tvist til voldgift være en meget vidtrekkende disposisjon for de utøvere som omfattes av voldgiftsklausulen i NIFs lov § 12-15 (7). Det er spesielt to disposisjoner fra en utøvers side som kan anses som en aksept av voldgiftsklausulen i NIFs lov.

⁷⁷ MÆLAND (1998) s. 62.

⁷⁸ Bestemmelsen angir navnet på voldgiftsdomstolen feil da det offisielle navnet skal være Court of Arbitration for Sport.

⁷⁹ Prioriterte utøvere pålegges også andre forpliktelser. De er for eksempel underlagt reglene om utøverinformasjon. Utøvere det gjelder blir tilskrevet av ADN så de blir klar over sin status og hvilke forpliktelser dette innebærer.

Det sentrale normgrunnlag i foreningsretten er vedtektene. Som et utgangspunkt er vedtektene berettigende og forpliktende overfor de som har sluttet seg til dem.⁸⁰ Når en utøver melder seg inn i en idrettsklubb vil han/hun forplikte seg til å overholde NIFs lover og bestemmelser, jfr. basislovnorm for idrettsklubber § 3. Retten til å anke en dopingavgjørelse avsagt av NIFs appellutvalg inn for CAS kan dermed sies å følge av en avtalekonstruksjon der innmeldelsen i idrettslaget anses som det aktuelle avtalegrunnlag.⁸¹

Bestemmelsen i NIFs lov § 12-15 (7) gjelder imidlertid kun for prioriterte utøvere. Disse blir tilskrevet av Antidoping Norge og informert om sine plikter og rettigheter. WADA-koden overlater til hver enkelt signerende part å etablere regler og prosedyrer for å sikre at de som blir underlagt anti-doping regimet blir informert om og samtykker til å bli underlagt dette.⁸² Antidoping Norge har gjennomført dette gjennom at en prioritert utøver må undertegne en egenerklæring om antidoping. Denne henviser både til nasjonalt og internasjonalt regelverk. Det karakteristiske ved voldgift av idrettsrelaterte tvister er at en aksept av voldgiftsklausulen vil være tvungen. Utøveren har ikke noen frihet til å forhandle; enten må man godta de regler som gjelder for å kunne konkurrere innenfor sin idrett eller så er man utelukket fra å utøve idretten på organisert nivå. Anke av avgjørelsen til CAS er etter dette tvungen og bindende for en prioritert utøver.

Spørsmålet i det følgende blir derfor om de nevnte disposisjoner kan anses som en gyldig aksept av voldgiftsklausulen i NIFs lov § 12-15 (7), og dermed må anses som en gyldig voldgiftsavtale. I det følgende skal det først undersøkes hvilke regler som kommer til anvendelse.

⁸⁰ WOXHOLTH (1998)

⁸¹ I Oslo tingretts kjennelse 9. januar 2006 ble det av retten lagt til grunn at John Obi Mikel, en 18 år gammel fotballspiller fra Nigeria, var automatisk bundet av NFFs interne regelverk ved å spille for å motta lønn fra FC Lyn Oslo.

⁸² WADA-koden inneholder følgende innledende bestemmelse i kodens del I om dopingkontrollen: Participants shall be bound to comply with the anti-doping rules adopted in conformance with the code by the relevant anti-doping organizations. Each signatory shall establish rules and procedures to ensure that all participants under the authority of the signatory and its member organizations are informed of and agree to be bound by anti-doping rules in force of the relevant anti-doping organizations

5.6.1 Hvilke regler kommer til anvendelse mht. å vurdere gyldigheten av en voldgiftsavtale?

Gyldigheten av en voldgiftsavtale har relevans i to viktige henseende. Den som gyldig avtaler voldgift avskjærer seg fra adgangen til å benytte det alminnelige domstolssystem som ellers står til alle borgeres rådighet. Er gyldig voldgift avtalt skal saken som hovedregel avvises fra domstolene.⁸³ For det andre er en gyldig voldgiftsavtale en forutsetning for at den dom som avsies skal kunne anerkjennes og fullbyrdes.

Nasjonal lovgivning i de ulike land varierer i stor grad i forhold til hvilke formkrav og materielle krav som stilles til voldgiftsavtalen. Om voldgiftsavtalen er gyldig, vil bero på de materielle rettsreglene som kommer til anvendelse.⁸⁴ Voldgiftsavtalens gyldighet bestemmes av bakgrunnsretten for voldgiftsavtalen. Dette er de regler som partene valgte for å regulere voldgiftsavtalen, dersom et slikt valg er foretatt. De prosessuelle reglene som partene har valgt til å regulere voldgiftsavtalen bør ikke forveksles med lovvalget med hensyn til de materielle regler som skal være bakgrunnsretten for hovedavtalen.

Som nevnt skal en anke etter NIFs lov § 12-15 (7) fremmes for CAS i henhold til CAS' egne saksbehandlingsregler. Disse reglene finnes i en egen Code of Sports-related Arbitration. Kapittel C i CAS-koden inneholder regler for saksbehandlingen i de tilfeller der CAS behandler saker som er anket fra NIFs domsorganer til CAS.

I tillegg er internasjonal voldgift regulert i et eget kapittel i The Federal Act on Private International Law (December 18, 1987; PILA) Artikkel 176 PILA fastslår at bestemmelsene i kapittel 12 kommer til anvendelse hvis voldgiftsdomstolen har sitt sete i Sveits, og hvis minst en av partene, ved inngåelsen av voldgiftsavtalen, ikke hadde

⁸³ Rt 1999 1532.

⁸⁴ Ot.prp. nr 27 (2003-2004) s. 90

bostedsadresse eller fast opphold i Sveits. I CAS-koden artikkel R 28 slås det fast at CAS har sitt sete i Lausanne i Sveits og at behandlingen av saken som hovedregel vil foregå der.⁸⁵

Verken det informasjonsskriv en prioritert utøver mottar fra ADN eller de kilder det henvises til i egenerklæringen om antidoping inneholder noen bestemmelse om hvilken bakgrunnsrett som gjelder i forhold til selve voldgiftsavtalen.⁸⁶ CAS-koden inneholder heller ingen bestemmelser om hvilke regler som skal anvendes ved vurderingen av gyldigheten av voldgiftsavtalen. Man må etter dette falle tilbake på reglene i kapittel 12 PILA som kommer til anvendelse i Internasjonal Voldgift.

Spørsmålet om aksepten av voldgiftsklausulen i NIFs lov § 12-15 (7) anses som en gyldig voldgiftsavtale vil etter dette måtte avgjøres etter sveitsisk rett.⁸⁷

5.6.2 Hvilket organ skal prøve voldgiftsavtalens gyldighet?

Siden konsekvensen av en gyldig avtalt voldgiftsklausul innebærer at saken avskjæres fra alminnelig domstolsbehandling er det et viktig spørsmål å avklare hvilket organ som tar stilling til om voldgift er gyldig avtalt. Gyldigheten av voldgiftsavtalen er en forutsetning for CAS' domsmyndighet.

Etter CAS-koden artikkel R48 skal ankebegjæringen til CAS blant annet inneholde en kopi av bestemmelsene som gir hjemmel for en ankemulighet til CAS. Videre heter det i CAS-koden artikkel R 52 at *“Unless it is apparent from the outset that there is manifestly no agreement to arbitrate referring to the CAS, the CAS shall take all appropriate actions to*

⁸⁵ CAS-koden artikkel R28 åpner under visse omstendigheter for mulighet til at behandlingen av saken kan skje andre steder. Hvilke omstendigheter dette er utdypes ikke nærmere i bestemmelsen.

⁸⁶ Det er visstnok ikke vanlig at partene foretar lovvalg mht. voldgiftsavtalen, jfr. VOLDGIFTSLOVEN (2007).

⁸⁷ Som illustrasjon på dette kan det vises til Rt. 2001 s. 900, hvor en norsk part ikke kunne føre tilstrekkelig bevis for at en voldgiftsavtale var ugyldig etter russisk rett.

set the arbitration in motion.” Dette indikerer at det ved innledningen av forhandlingene skal foretas en vurdering av om det foreligger en gyldig voldgiftsavtale for å avgjøre CAS jurisdiksjon. Vilkårene for at CAS ikke skal sette saken i gang er at det må være ”klart” at det ”åpenbart” ikke foreligger noen avtale om voldgift til CAS. Det kan derfor synes som om CAS på eget initiativ ikke er forpliktet til å foreta mer enn en summarisk vurdering av voldgiftsavgiftens gyldighet så lenge den blir forelagt en spesifikk avtale om voldgift eller en kopi av de regler som inneholder en voldgiftsklausul.⁸⁸ Ankemotparten kan derimot i sitt anketilsvar komme med innsigelser mot CAS’ jurisdiksjon for eksempel ved å fremme påstand om at voldgiftsavgiften er ugyldig. Dette fremgår av CAS-koden artikkel R 48.

Disse nevnte reglene samsvarer med bestemmelsene i artikkel 186 (1) PILA som har bestemmelser om voldgiftsrettens domsmyndighet. Etter artikkel 186 (1) PILA er det voldgiftsdomstolen selv som avgjør spørsmål om sin egen domsmyndighet, inkludert innsigelser mot gyldigheten av voldgiftsavgiften. Første ledd fastslår det generelle prinsippet om kompetanse-kompetanse. Dette betyr at partene er avskåret fra å bringe kompetansespørsmålet inn for domstolene før voldgiftsretten har truffet en avgjørelse.⁸⁹ Innsigelser skal fremsettes før parten går inn på sakens realitet, jfr. artikkel 187 (2) PILA.

Som allerede nevnt ovenfor i pkt. 5.6.1 avtales det ikke noe om hvilke regler som skal gjelde med hensyn til gyldigheten av voldgiftsavgiften mellom ADN og en utøver som skriver under på antidopingerklæringen. Partene må dermed falle tilbake på sveitsisk rett siden det er her CAS har sitt sete.

Spørsmålet etter dette blir om en utøvers undertegning av antidopingerklæringen anses som gyldig aksept av voldgiftsklausulen etter de relevante sveitsiske bestemmelser.

⁸⁸ Tilsvarende bestemmelse er inntatt i voldgiftsloven § 18 første ledd. Heller ikke her fremgår det om voldgiftsretten må ta opp innsigelser av eget tiltak eller etter partenes innspill. For innsigelser som partene ikke har rådighet over plikter voldgiftsretten å avgjøre spørsmål som reiser seg om slike innsigelser. Innsigelser som det står partene fritt å påberope, er voldgiftsretten som hovedregel avskåret fra å ta opp på eget initiativ, jfr Ot.prp. nr. 27 (2003-2004)

⁸⁹ VOLDGIFTSLOVEN (2006) s. 198 flg.

Kapittel 12 i PILA kommer til anvendelse ved internasjonal voldgift. Artikkel 178 og PILA inneholder bestemmelser om voldgiftsavtalen:

(1) As to form, the arbitration agreement shall be valid if it is made in writing, by telegram, telex, telecopier, or any other means of communication that establishes the terms of the agreement by a text.

(2) As to substance, the arbitration agreement shall be valid if it complies with the requirements of the law chosen by the parties or the law governing the object of the dispute and, in particular, the law applicable to the principal contract, or with Swiss law.

(3) The arbitration agreement cannot be contested on the grounds that the main contract is not valid or that the arbitration agreement concerns a dispute which has not yet arisen.

Bestemmelsen er et utslag av prinsippet om atskilthet ("the doctrine of separability"). En side av prinsippet innebærer at en voldgiftsklausul som er en del av en kontrakt, i forbindelse med prøving av domsmyndighet skal anses som en selvstendig avtale uavhengig av de andre deler av kontrakten. Den andre siden av prinsippet, som fremgår av tredje ledd, innebærer at voldgiftsavtalen ikke i seg selv er ugyldig dersom det fastslås at hovedkontrakten er ugyldig.⁹⁰ Prinsippet om atskilthet gjør det mulig for voldgiftsretten å sette til side en materiell avtale uten at voldgiftsavtalen, som gir voldgiftsretten legitimitet og domsmyndighet, samtidig må anses som bortfalt.⁹¹

I bestemmelsens første ledd oppstilles de formelle kravene til voldgiftsavtalen. Den må for å være gyldig enten være inngått skriftlig, eller gjennom annen kommunikasjon mellom partene så lenge avtalens vilkår manifesterer seg i en skriftlig avtaletekst. Hva skriftlighetskravet nærmere innebærer må avgjøres på bakgrunn av sveitsisk praksis omkring disse bestemmelsene.

I en avgjørelse fra Swiss Federal Court fra 7. februar 2001 (4P.230/2000)⁹² kom retten med generelle bemerkninger om den nærmere forståelsen av bestemmelsene i artikkel 178

⁹⁰ I norsk rett er prinsippet inntatt i vogl. § 18 annet ledd.

⁹¹ VOLDGIFTSLOVEN med kommentarer (2006) s. 199 flg.

⁹² Se Digest of CAS Awards II 1998-2000 (2002) s. 808

PILA. Om skriftlighetskravet i artikkel 178 (1) uttaler retten at *such verification does not require the arbitration clause itself to be contained in the contractual documents exchanged between the parties*. Videre sies det at *it is sufficient...for reference to be made to it [voldgiftsklausulen] in such documents. The reference need not explicitly cite the arbitration clause, but may include by way of general reference a document containing such a clause*.

I sak CAS 2000/A/262⁹³ behandlet voldgiftsretten i en prejudisiell avgjørelse om sin domsmyndighet, hvilke formelle krav som etter praksis fra sveitsiske domstoler oppstilles etter artikkel 178 (1) PILA. CAS tar utgangspunkt i praksis innen internasjonal voldgift og fremholder at en voldgiftsavtale ikke trenger å signeres av partene og at utveksling av dokumenter er heller ikke nødvendig. Videre understrekes det at det er vanlig praksis at en voldgiftsklausul ikke er ordrett inntatt i en kontrakt eller avtale, men at kontraktsdokumentet refererer til et annet dokument hvor klausulen er inntatt. Når voldgiftsklausulen er inntatt gjennom en generell henvisning i stedet for direkte å henvise til klausulen, kommer det inn en tilleggsvurdering. Gjennom praksis har Swiss Federal Court utviklet et ”principle of trust”. Dette innebærer at forholdende rundt hver enkelt sak må vurderes konkret og at det må skilles mellom tilfeller der partene *are experienced in business or not*.⁹⁴ Det sies videre om dette kravet at:

A global reference is not sufficient, when the party proposing an arbitration clause in this way knew or should have known by experience, that the other party did not want to agree to such a clause or if such a clause was unusual under the given circumstances. A global reference on the other hand is valid and sufficient between two parties, who are experienced in the field or when an arbitration clause is customary in the particular

⁹³ Digest of CAS Awards II (2002) s. 377. Saken dreide seg om en profesjonell amerikansk basketballspiller i National Basketball Association (NBA) som etter en positiv dopingtest ble utestengt i to år. Han ble også utestengt av Det Internasjonale Basketballforbundet (FIBA) ettersom han etter utestengelsen inngikk en kontrakt med en tyrkisk klubb. Spilleren ble informert om sine muligheter til å anke avgjørelsen gjennom et ”notice about appeals procedure” som inneholdt en referanse til de gjeldende regler. Anken ble avslått av appellutvalget i FIBA og spilleren ble informert om ankemuligheten til CAS. Spilleren sendte en begjæring om en midlertidig forføyning til en tysk domstol for å få tilbake sin lisens for å kunne spille Europa Cup noe som ble innvilget. Spilleren anket også til CAS med påstand om at CAS manglet domsmyndighet på grunn av at det ikke forelå noen gyldig voldgiftsavtale.

⁹⁴ Jfr. CAS 2000/A/262. Gjengitt i Digest of CAS Awards II (2002) s. 384 flg.

sector of business, regardless of whether the other party has indeed read the document of reference and therefore knew, that it contained such a clause.⁹⁵

I den konkrete saken ble det fremholdt av voldgiftsretten at en profesjonell basketballspiller må anses som erfaren innenfor dette feltet. Det ble videre understreket at det er vanlig praksis blant internasjonale særforbund å innta voldgiftsklausuler, med mulighet for anke til CAS, i sine bestemmelser, slik at dette ikke kunne anses som uvanlig.

Egenerklæringen om antidoping henviser til ”Utøverhåndbok antidoping” som i sin tur inneholder henvisning til NIFs regelverk der voldgiftsklausulen er inntatt. Utøveren underskriver på at denne har *lest, forstått og holder seg oppdatert* på de kildene det henvises til og hvor man finner voldgiftsklausulen. Utøvere som oppføres på den prioriterte utøverlisten vil typisk være utøvere som deltar i de olympiske eller paralympiske leker, utøvere på A-landslag, altså utøvere på høyt nivå. Ut fra de synspunkter som ble fremsatt i CAS 2000/A/262 kan det tyde på at undertegning på antidoping erklæringen vil være tilstrekkelig til å oppfylle de formelle vilkår etter artikkel 178 (1) PILA.

Artikkel 178 (2) PILA slår fast at en voldgiftsavtale materielt sett er gyldig dersom den enten er inngått i samsvar med bestemmelser partene har valgt for voldgiftsavtalen, loven som kommer til anvendelse på hovedavtalen eller med sveitsisk rett. Ut fra ordlyden kan det ikke utledes hvilket regelsett som eventuelt skal ha forrang. Dersom det forutsettes at avtalen (erklæringen om antidoping) er inngått mellom Antidoping Norge og utøveren kommer de regler som regulerer denne avtalen til anvendelse. Hvorvidt det er inngått en avtale om voldgift vil etter dette bero på alminnelige avtalerettslige regler om inngåelse og tolking av avtaler. Ved vurderingen skal det tas hensyn til at spørsmålet om voldgift må anses som viktig.⁹⁶ Det må således stilles strenge krav til vedtakelsen. For å anse vedtakelse av voldgift gjennom henvisning som gyldig avtale må det stilles krav om at partene kjente, burde kjent eller hadde oppfordring til å gjøre seg kjent med dokumentene

⁹⁵ Swiss Federal Court har bekreftet og anvendt dette prinsippet, “principle of trust”, også i idrettsrelaterte saker, jfr. avgjørelse 31. oktober 1996, gjengitt i Digest of CAS Awards (1998) s. 585 flg.

⁹⁶ Ot.prp. nr 27 (2003-2004) s. 41.

som inneholder voldgiftsklausulen. I den forbindelse har det betydning hvordan avtalen er inngått, hvem som er parter, standardvilkårenes utbredelse, forretningskyndighet, bransjekunnskap, jfr. Rt-1999-1532 (TINE-kjennelsen)

Hvorvidt en klausul om tvungen voldgift er vedtatt eller ikke, vil alltid bero på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle. Det kan likevel sies noe generelt om de hensyn som gjør seg gjeldende med hensyn til vurderingen av om voldgiftsklausulen i NIFs lov § 12-15 (7) er vedtatt. Ved "Egenerklæring antidoping" underskriver utøveren på at denne har *lest, forstått og holder seg oppdatert* på kilder som inneholder NIFs lov inklusive voldgiftsklausulen i § 12-15 (7). Dette må anses som en relativt klar oppfordring til å sette seg inn i det regelverk som det henvises til. Det kan derfor påstås at en utøver burde ha kjent til voldgiftsklausulen og dermed har godtatt den ved undertegning på antidopingerklæringen. En prioritert utøver vil regelmessig være i kontakt med antidopingorganer både gjennom testing og gjennom meldeplikten disse er pålagt. Disse vil ofte ha idretten som levebrød og derfor være erfaren innenfor idrettens område. Mange dopingsaker behandles i CAS da denne voldgiftsmuligheten er relativt utbredt også internasjonalt så det kan heller ikke karakteriseres som uvanlig med en klausul som i NIFs lov § 12-15 (7). Så lenge utøveren underregner uten noen reservasjoner klausulen kan dette trekke i retning av at denne er vedtatt.

Likevel vil ikke en utøver kun ved å lese bestemmelsen være inneforstått med konsekvensene av denne, med mindre denne sitter inne med særskilt sakkunnskap. Når en utøver blir klar over konsekvensene og hva det innebærer å vedta klausulen, kan det stilles spørsmålsteget med om utøveren har ment å binde seg til dette, noe som nok ofte kan besvares negativt. Det særegne ved denne typen voldgiftsavtaler er at den ene parten, utøveren, er under et visst press i forhold til å undertegne den. Utøveren blir påtvunget avtalen av Antidoping Norge, og har liten mulighet til å forhandle. Valget står mellom å skrive under eller å ikke kunne delta innen sin idrett på høyt nivå. En slik praksis kan bli sett på som en måte å undertrykke en svakere part, i stedet for som et verktøy for å skape ensartet praksis i pådømmelsen av dopingsaker.

Rt. 1999 s. 1532 gjaldt spørsmålet om avvisning av en sak på grunn av en voldgiftsklausul i vedtektene til TINE. Spørsmålet var om skriftlighetskravet i tvistemålsloven 452 annet ledd medførte at voldgiftsavtalen var ugyldig. Det ble ikke tatt stilling til om voldgift ville være vedtatt om man hadde kunnet se bort fra kravet til skriftlighet. Tvistemålslovutvalget hevder at det var lite tvilsomt at voldgift ville vært avtalt og at gode reelle grunner taler for å akseptere slike voldgiftsavtaler.⁹⁷ Ut fra disse uttalelsene kan det trekke i retning av at en underskrift på antidopingerklæringen vil være å anse som gyldig vedtakelse av voldgiftsklausulen i NIFs lov og at de materielle kravene etter artikkel 178 PILA dermed er tilfredsstillt.

5.6.3 Oppsummering, konklusjon.

Som sagt innledningsvis vil det i de aller fleste tilfeller være en avtale som danner grunnlaget for voldgift. Voldgiftsavtalen innebærer at partene fraskriver seg sentrale rettigheter. Det må derfor stilles strenge krav for at voldgift skal anses vedtatt av partene. På bakgrunn av de krav som oppstilles etter sveitsisk og norsk rett, som gjennomgått over, kan det synes som om en prioritert utøvers underskrift på Antidopingerklæringen må anses som en gyldig vedtakelse av voldgiftsklausulen i NIFs lov § 12-15 (7).

⁹⁷ Ot.prp. nr 27 (2003-2004) s. 58

6 RETTSSIKKERHET

6.1 Innledning

Kravene til en god prosessordning for de alminnelige domstoler formuleres ofte slik at prosessen skal sikre materielt riktige avgjørelser, den skal virke tillitsvekkende og den skal være hurtig og billig. Prosesslovgivningen blir utformet under hensyntagen til en rekke generelle prinsipper som anses som spesielt grunnleggende. Ved å gjennomføre disse prinsippene i prosesslovgivningen vil man oppnå en god prosessordning som tilfredsstillende krav som nevnt innledningsvis.

NIFs lov § 12-15 (7) slår fast en ordning med en form for tvungen voldgift til CAS for gruppen av prioriterte utøvere som omfattes av bestemmelsen. Som tidligere nevnt underskriver disse utøverne på en erklæring om anti-doping som etter det som ble sagt i kapittel 5 trolig vil være å anse som en gyldig aksept av voldgiftsklausulen. Avgjørelsen i CAS innebærer en endelig og bindende løsning for partene. Ved å akseptere voldgift sier man fra seg muligheten til å bringe saken inn for de alminnelige domstolene. Avgjørelsen i en dopingsak kan ofte få store konsekvenser for en utøver som lever av idretten, både økonomisk, personlig og i forhold til dennes omdømme. Det er derfor av stor betydning at behandlingen i CAS gir utøveren den samme grad av rettsikkerhet som behandlingen for de ordinære domstoler.

6.2 Hva menes med rettsikkerhet?

Ordet ”rettsikkerhet” brukes på til dels svært ulike måter.⁹⁸ Det er derfor vanskelig å gi en helt klar avgrensning av begrepets betydning. Likevel er det generelt sett enighet om hovedelementene som faller inn under begrepet. Rettsikkerhet er et fundamentalt rettsideal innen den generelle rettspleien. Også innen idretten tilstrebes det å leve opp til det siviliserte samfunns rettsprinsipper ved å gi saksbehandlingsregler som i størst mulig grad ivaretar utøvernes rettsikkerhet. Med rettsikkerhet i denne sammenheng menes at avgjørelsen i en sak skal bygge på visse grunnleggende rettsprinsipper for å sikre en materielt riktig avgjørelse.

Prosessuelle regler vil være av vesentlig betydning for å sikre borgerne rettsikkerhet. Også idrettens prosessuelle regler er utformet med tanke på å ivareta den anmeldtes rettsikkerhet i behandlingen av dopingsaker.⁹⁹ Av sentrale rettsikkerhetsgarantier, som gir seg utslag i utformingen av saksbehandlingsreglene i dopingsaker, kan nevnes at anmeldte skal få muligheten til å uttale seg og i denne sammenheng la seg bistå av advokat, at anmeldte skal ha rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, at parter og vitner forklarer seg direkte for den dømmende rett, at dommerne er habile og at avgjørelsen som avsies er begrunnet. For å sikre borgernes tillit til at idrettens behandling av dopingsaker er betryggende er det viktig at forhandlingene er åpne og kanskje spesielt at domsorganets avgjørelser offentliggjøres.¹⁰⁰

For å sikre materielt riktige avgjørelser som ikke bygger på utenforliggende hensyn eller usaklige momenter må det stilles krav til det dømmende organ. Domsorganet som tar

⁹⁸ En generell definisjon er formulert i Jusleksikon, Jon Gisle (Red.), 1999. Rettsikkerhet er en samlebetegnelse for en rekke krav som stilles til forvaltningen og rettsvesenet for at saker skal behandles på en mest mulig betryggende måte og gi et mest mulig rettferdig resultat. De kravene som gjelder måten en sak behandles på omfatter blant annet det kontradiktoriske prinsipp, inhabilitetsregler og adgangen til å anke domsavgjørelser og påklage forvaltningsavgjørelser.

⁹⁹ IDRETT OG JUSS (2004) s. 243 flg.

¹⁰⁰ De fleste av disse garantiene kan utledes av Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 6 som inneholder grunnleggende krav til en rettferdig rettergang. Om denne vil få anvendelse for behandlingen av saker for CAS vil bli tatt opp i pkt. 6.4.

stilling til saken må være upartisk og uavhengig. Dersom domsorganet er for nært knyttet til en av partene, eksempelvis CAS til IOC, kan dette legge føringer på domsorganet og utgjøre en fare for rettssikkerheten til den anmeldte. Til dette kommer som nevnt at dommerne er uavhengige.

Hovedtemaet i kapittel 7 vil være om saksbehandlingen i CAS tilfredsstillende disse kravene til en betryggende tvisteløsningsprosess.

6.3 Får EMK artikkel 6 anvendelse ved voldgiftsbehandlingen i CAS?

Det er en stadig pågående debatt om hvorvidt menneskerettighetene får anvendelse i dopingsaker. Den sentrale bestemmelse om hvilke grunnleggende krav som må stilles til en rettferdig rettergang er Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 6. For en utøver som får anket saken inn for CAS er det av stor betydning at de reglene som gjelder for behandlingen av dopingsaken sikrer den samme grad av rettssikker behandling som EMK artikkel 6 gir anvisning på. Spørsmålet er i det følgende hvilke krav som stilles til det regelverk som vedtas av ICAS for behandlingen av dopingsaker. Står ICAS fritt til å gi regler for saksbehandlingen eller er de bundet av lovbestemte begrensninger eller traktatbestemmelser? Med andre ord kan det spørres om utøverne kan påberope seg de grunnleggende prinsipper for en rettferdig rettergang som er oppstilt i EMK artikkel 6.

Den sveitsiske grunnloven artikkel 23 slår fast prinsippet om foreningsfrihet.¹⁰¹ Dette kan også uledes av EMK artikkel 11 der det i tillegg sies at *utøvelsen av disse rettigheter skal ikke bli undergitt andre innskrenkninger enn de som er foreskrevet ved lov og er*

¹⁰¹ **Art. 23** Freedom of Association

1 The freedom of association is guaranteed.

2 Every person has the right to form associations, to join or to belong to them, and to participate in their activities.

3 No person shall be forced to join or to belong to an association.

nødvendige i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet eller offentlige trygghet. Det er klart at CAS ikke er en forening i foreningsrettslig forstand men en privatrettslig stiftelse. Innenfor de begrensninger som følger av stiftelsesrettslige bestemmelser skulle CAS ha frihet til å gi regler som skal gjelde innen organisasjonen inklusive saksbehandlingsreglene i dopingsaker. Artikkel 8 i WADA-koden inneholder en bestemmelse som skal sikre retten til en "fair hearing". I kommentaren til bestemmelsen i WADA-koden sies det at den ikke er ment å erstatte hver av de underskrivende parters interne regler for saksbehandlingen, men at den skal sikre at deres høring av dopingsaken er i henhold til WADA-koden artikkel 8. CAS nevnes ikke blant de Anti-doping organisasjonene som pålegges forpliktelser etter bestemmelsen, jfr. WADA-koden artikkel 8 jfr. appendix 1. Det betyr at de kravene som stilles til saksbehandlingen i artikkel 8 ikke er bindende for CAS.

Menneskerettighetskonvensjonene gjelder bare for statene som har sluttet seg til dem.¹⁰² Det er også grunnleggende at menneskerettighetene er gitt for å beskytte individet mot overgrep fra staten. Menneskerettighetene er ikke ment å komme til anvendelse individene imellom. Dette restriktive synet innebærer at EMK ikke kommer til anvendelse på antidopingorganer som ikke har fått delegert sin myndighet fra det offentlige.¹⁰³ Dette vil innebærte CAS som er en privatrettslig stiftelse. Swiss Federal Supreme Court har i en avgjørelse fra 2000 inntatt et tilsvarende standpunkt. Her ble det understreket at staten ikke kan være ansvarlig i forhold til artikkel 8, da utøveren ikke var "subject of a measure taken by the state".¹⁰⁴

I lys av disse momenter skulle det i utgangspunktet synes som om EMK i prinsippet ikke kommer til anvendelse i saker for CAS.

Det kan likevel reises spørsmål om EMK artikkel 6 kommer til anvendelse ved behandlingen av dopingsaker for CAS.

¹⁰² HØSTMÆLINGEN (2003) s. 110 flg.

¹⁰³ KAUFMANN-KOHLER,(2003)

¹⁰⁴ IDRETT OG JUSS (2004) s. 337.

Det er klart at regelverket i CAS ikke er et straffeprosessuelt regelverk. Dette fordi utestengelsen av en utøver ikke har sin bakgrunn i formell straffelovgivning og derfor ikke omfattes direkte av ordlyden i EMK artikkel 6. En utøver vil ikke være siktet for en straffbar handling. Likevel er det store likhetstrekk mellom regelverket i dopingsaker og formelle strafferettslige regler noe som taler for å la de grunnleggende prinsipper i EMK artikkel 6 også få anvendelse i dopingsaker for CAS.

I artikkel 190(2) d PILA heter det at en voldgiftskjennelse kan settes til side som ugyldig "if the principle of equal treatment of the parties or the right of the parties to be heard was violated". Søksmål for å få voldgiftskjennelsen satt til side må inngis til Sveitsisk høyesterett. I sin vurdering må det antas at domstolen gjør sin vurdering ut fra de krav som stilles etter sveitsisk rett, som må inkludere EMK. Dette taler for at CAS bør legge til grunn rettsikkerhetsgarantiene i EMK art. 6.

Det er flere ulike juridiske betenkninger forfekter direkte anvendelse av de grunnleggende menneskerettighetene i dopingsaker.¹⁰⁵ Det er flere argumenter som taler for en slik løsning. Det har blitt lagt til grunn av konvensjonsorganene at en stat kan bli ansvarlig for en privat organisasjons handlinger dersom staten har delegert offentlig myndighet til den private parten. CAS er en privatrettslig stiftelse hvis ikke er opprettet av det offentlige eller er har delegert noen form for offentlig myndighet til seg. Som nevnt over er det statene som forplikter seg til å handle i overensstemmelse med EMK.¹⁰⁶ Det fremstår som lite logisk at staten etter dette tillater private tvisteløsningsorganer å se bort fra disse grunnleggende prinsippene som gjelder for de alminnelige domstoler selv om de er uavhengige slik som CAS.¹⁰⁷

Mennesker velger selv om de vil drive idrett ved å melde seg inn i en idrettsklubb.

Medlemskap i en klubb er derimot en forutsetning for å kunne delta i organisert idrett. Ved

¹⁰⁵ KAUFMANN-KOHLER (2003) The Monitoring Group of the Anti-Doping Convention uttaler i "Recommendation on basic principles for disciplinary phases of doping control" at *the possibility of a fair hearing and the defence of the rights of the individual suspected of an offence must be guaranteed.*

¹⁰⁶ IDRETT OG JUSS (2004) s. 339

¹⁰⁷ SOEK (2006) s. 329.

innmeldingen blir utøveren underlagt idrettens regelverk inkludert dopingbestemmelsene. Denne ubalansen i styrkeforholdet mellom idrettsorganisasjoner og medlemmene er karakteristisk for idretten. Idrettens monopolsituasjon¹⁰⁸ innebærer at det blir noe kunstig å snakke om at reglene aksepteres gjennom avtale. Utøveren er i realiteten fratatt enhver mulighet til å øve innflytelse på utformingen av avtalen. Medlemskapet har således et klart tvangspreg. Slik manglende frivillighet bringer regelverket nærmere strafferettsbestemmelsene og det vil tale for å gi anvendelse til de samme rettsikkerhetsgarantier som gjelder i en vanlig straffesak.¹⁰⁹ Også reelle hensyn taler for å gi utøvere beskyttelse etter EMK artikkel 6 ved voldgiftsbehandlingen. Da mange av disse utøverne lever av idretten og det kan få betydelige konsekvenser hvis man eksempelvis skulle bli uskyldig dømt på bakgrunn av at man ikke har blitt tilstått en betryggende saksbehandling.

På bakgrunn av det som er sagt ovenfor kan det trekke i retning av at CAS nok bør anses for å være bundet av de grunnleggende rettsikkerhetsgarantiene som kan utledes av EMK artikkel 6. I neste kapittel blir oppgaven å vurdere om CAS saksbehandlingsregler i dopingsaker er i samsvar med de krav som kan utledes av bestemmelsen i EMK artikkel 6.

¹⁰⁸ IDRETT OG JUSS (2004) s. 342.

¹⁰⁹ IDRETT OG JUSS (2004) s. 342 flg. Se også SOEK (2006) s. 320 flg.

7 EMK OG SAKSBEHANDLINGEN I COURT OF ARBITRATION FOR SPORT

7.1 Innledning

Vi har nå konkludert med at EMK art. 6, etter en vurdering av de relevante argumenter, må legges til grunn av CAS ved ankebehandlingen i dopingsaker. EMK art. 6 lyder:

EMK art. 6 Retten til en rettferdig rettergang

1. For å få avgjort sine borgerlige rettigheter og plikter eller en straffesiktelse mot seg, har enhver rett til en rettferdig rettergang innen rimelig tid ved en uavhengig og upartisk domstol opprettet ved lov. Dommen skal avsies offentlig, men pressen og offentligheten kan bli utelukket fra hele eller deler av rettsforhandlingene av hensyn til moralen, den offentlige orden eller den nasjonale sikkerhet i et demokratisk samfunn, når hensynet til ungdom eller partenes privatliv krever det, eller i den utstrekning det etter rettens mening er strengt nødvendig under spesielle omstendigheter der offentlighet ville skade rettferdighetens interesser.
2. Enhver som blir siktet for en straffbar handling, skal antas uskyldig inntil skyld er bevist etter loven.
3. Enhver som blir siktet for en straffbar handling, skal ha følgende minsterettigheter:
 - a. å bli underrettet straks, i et språk han forstår og i enkeltheter, om innholdet i og grunnen til siktelsen mot han;
 - b. å få tilstrekkelig tid og muligheter til å forberede sitt forsvar;
 - c. å få forsvare seg personlig eller med rettslig bistand etter eget valg, dersom han ikke har tilstrekkelige midler til å betale for rettslig bistand, å motta den vederlagsfritt når dette kreves i rettferdighetens interesse;
 - d. å avhøre eller la avhøre vitner som blir ført mot ham, og å få innkalt og avhørt vitner på hans vegne under samme vilkår som vitner ført mot ham;
 - e. å ha vederlagsfri bistand av en tolk hvis han ikke kan forstå eller tale det språk som blir brukt i retten.

Spørsmålet i det følgende er om CAS' regler om saksbehandlingen er i samsvar med de krav som utledes av bestemmelsen i art. 6. Oppgaven blir å gjennomgå de enkelte elementer i EMK art. 6 og undersøke om de relevante regler i Code of Sports-related Arbitration oppfyller kravene til en rettferdig rettergang. EMK artikkel 6 er utformet for å stadfeste hvilke minimumsrettigheter man har krav på ved en prosess ved de alminnelige

domstoler. Situasjonen er noe annerledes ved en voldgiftsbehandling av saken i CAS. Behandlingen her kan ikke fullt og helt sammenlignes med en straffesaksprosess ved de alminnelige domstoler. Dette må tas hensyn til ved anvendelsen av regelen på voldgiftsbehandlingen i CAS. Bestemmelsen i EMK artikkel 6 (2), den såkalte uskyldspresumsjonen, vil ikke ha direkte betydning for de saksbehandlingsreglene som fremgår av CAS-koden og vil ikke bli behandlet her. Det er bare de reglene som gjelder for ankeprosedyren som vil bli vurdert da det er disse som vil komme til anvendelse ved anke av en avgjørelse fra NIFs appellutvalg til CAS.

7.2 Retten til adgang til domstolene.

Retten til å få saken innbrakt for domstolen kan ikke leses direkte ut av EMK art. 6. EMD har imidlertid slått fast gjennom praksis at bestemmelsen er å forstå på denne måten.¹¹⁰ Bestemmelsen er i første rekke utformet med tanke på adgangen til å bringe saken inn for førsteinstansen. Adgangen for partene til å bringe en avgjørelse fra NIFs appellutvalg inn for CAS fremgår av CAS-koden artikkel R47. Adgangen er åpen dersom vedtektene til det nasjonale organet tillater det eller dersom det foreligger en avtale om det og alle interne rettsmidler er uttømt. *Deweere v. Belgia*, A 35 (1980) gjaldt en sak hvor klageren hadde gitt avkall på å bringe saken inn for rettsapparatet. Det ble lagt til grunn at konvensjonen ikke er til hinder for avkall, men at retten til domstolene er så grunnleggende at det er behov for kontroll med slike avkall.¹¹¹

7.3 Rett til "domstol"

Med domstol menes ikke bare domstoler slik man tenker på det i tradisjonell forstand. Begrepet tolkes videre og omfatter "judisielle organer". Dette er bekreftet av

¹¹⁰*Golder v. UK*, A 18 (1975), MØSE (2002) s. 313

¹¹¹ Situasjonen kan sammenlignes med den som er behandlet i pkt. 5.1.

konvensjonspraksis.¹¹² Det må oppstilles visse krav til organet så som uavhengighet av den utøvende makt og av partene i saken, krav til medlemmenes funksjonsperiode og prosessuelle garantier. Det kan reises spørsmål om omfanget av domstolens prøvelsesadgang. Prøvelsesadgangen til CAS vil ikke komme på spissen da CAS-koden artikkel R57 åpner for en full prøvelsesrett.¹¹³ Det er et krav etter EMK at saken må avgjøres med bindende virkning. Dette er ivaretatt gjennom bestemmelsen i CAS-koden artikkel R59 tredje avsnitt som sier at *The award shall be final and binding upon the parties.*

7.4 Domstolens uavhengighet og upartiskhet

Et viktig krav etter EMK artikkel 6 (1) er at saken skal avgjøres av en uavhengig og upartisk domstol. Hva som ligger i begrepene må undersøkes på bakgrunn av relevant praksis fra EMD. Krav om uavhengighet gjelder både overfor partene og overfor den utøvende makt. I forhold til CAS vil dette måtte vurderes opp mot det opprettende organ, IOC. Ved vurderingen skal det sees hen til hvordan medlemmene utpekes, deres funksjonstid, garantier fra press utenfra og om organet utad opptrer som uavhengig.¹¹⁴ Kravet om upartiskhet har to sider. Den subjektive siden går på om dommerne rent faktisk vil dømme upartisk. Subjektiv upartiskhet vil være vanskelig å bevise. Den objektive siden går ut på at det ikke fremstår som tvilsomt utad at dommeren er upartisk.

I en avgjørelse fra Sveitsisk Høyesterett fra 15. mars 1993 stilte domstolen spørsmålstegn ved CAS uavhengighet grunnet i de mange bindinger til IOC. Disse gikk på at CAS i stor grad var IOC-finansiert, at IOC satt med kompetansen til å endre domstolens statutter, og den sterke innflytelsen IOC hadde på utnevningen av voldgiftsdommere.¹¹⁵ Resultatet var

¹¹² MØSE (2002) s. 327.

¹¹³ "The Panel shall have full power to review the facts and the law", jfr. CAS-koden artikkel R57.

¹¹⁴ MØSE (2002) s. 330 flg.

¹¹⁵ Avgjørelse 15. mars 1993. Digest of CAS Awards (1998) s. 561 flg.

like fullt at CAS ble ansett som en uavhengig voldgiftsdomstol. Avgjørelsen ga støtet til en omfattende omorganisering av CAS.

CAS-koden artikkel S13 bestemmer at voldgiftsdommere utpekes for fire år ad gangen med mulighet for forlengelse. Artikkel S14 gir veiledning for hvordan voldgiftsdommere rekrutteres.¹¹⁶ CAS-dommerne må underskrive å en erklæring om objektivitet og uavhengighet, jfr. CAS-koden artikkel S18. Voldgiftsdommere skal ha juridisk bakgrunn og ha god kjennskap til idretten.

7.5 Rettferdig rettergang

EMK artikkel 6 (1) gir enhver krav på en rettferdig rettergang. Det er ikke gitt noen definisjon av hva som typisk faller inn under uttrykket ”rettferdig”. For å klarlegge innholder blir det også her avgjørende å undersøke EMDs praksis. På bakgrunn av denne praksisen har det utviklet seg enkelte prinsipper som nærmere presiserer begrepet ”rettferdig rettergang”.¹¹⁷

7.5.1 Likestilling mellom partene

Prinsippet foreskriver at partene skal være likestilt under rettergangen. Dette innebærer at hver part må ha en rimelig mulighet til å presentere sin sak, inkludert bevisene, under forhold som ikke stiller parten dårligere enn motparten.¹¹⁸ De ulike rettigheter under saksgangen i CAS-koden er selvsagt tilgodesett begge partene.

¹¹⁶ Det skal minst være 150 dommere, jfr. artikkel S13. ICAS plukker ut disse etter forslag fra IOC, internasjonale forbund, nasjonale olympiske organisasjoner som foreslår 1/5 hver. 1/5 utpekes med fokus på utøvernes interesser og 1/5 uavhengig av disse nevnte organer.

¹¹⁷ MØSE (2002) s. 339.

¹¹⁸ MØSE (2002) s. 339

7.5.2 Kontradiksjon

Det kontradiktoriske prinsipp innebærer at det ikke skal avsies dom eller treffes andre viktige avgjørelser uten at partene har fått anledning til å uttale seg. I idrettens ånd kan det sies at prinsippet er sentralt i en tvisteløsningsprosedyre basert på "fair play". Prinsippet kan bidra til sakens opplysning og dermed øke sannsynligheten for en materielt riktig avgjørelse. Kontradiksjonsprinsippet gjelder både muntlige og skriftlige forhandlinger. CAS-koden artikkel R 51 foreskriver at den ankende part skal gi CAS en skriftlig oversikt over faktum og de anførsler parten gjør gjeldende og over de bevis han vil føre for domstolen. Anken kommuniseres til den annen part som deretter kommer med sitt anketilsvar, CAS-koden artikkel R51, jfr. R52. Det holdes deretter en muntlig høring hvor partene gis anledning til å imøtegå den andres anførsler, jfr. CAS-koden R57. Videre heter det i artikkel R32 at all kommunikasjon skal sendes i like mange antall som det er parter. Alle partene skal motta eksemplarer av de relevante dokumenter.

7.5.3 Tilstedeværelse og selvinkriminering.

Dette kravet følger ikke direkte av EMK artikkel 6 (1), men det følger av konvensjonspraksis at prinsippet om rettferdig rettergang gir rett til å være tilstede i egen sak.¹¹⁹ Dette vil være ivaretatt gjennom bestemmelsen i artikkel R57 som gir regler om høringen som skal finne sted der partene har rett til å være tilstede. I følge R57 kan CAS gå videre med høringen selv om en av partene ikke møter. Vilkåret er at parten er innkalt i rett tid og på lovlig måte.

EMD har innfortolket et forbud mot selvinkriminering i kravet om rettferdig rettergang.¹²⁰ Prinsippet betyr at den som er siktet for en straffbar handling, har rett til å forholde seg taus og ikke bidra til sin egen domfellelse. Det kan ikke på bakgrunn av reglene i CAS-koden oppstilles noen plikt for partene til å komme med forklaringer. I artikkel R55 fremholdes

¹¹⁹ MØSE (2002) s. 344.

¹²⁰ Funke v. Frankrike, A 256-A (1993)

det at domstolen i mangel av anketilsvar likevel kan fortsette behandlingen og komme med en avgjørelse.¹²¹ De vil ikke nødvendigvis være i strid med forbudet mot selvinkriminering å trekke slutninger i siktedes disfavør fordi han velger å forholde seg taus.¹²² Reglene om at saken kan fortsette dersom siktede ikke møter er dermed i samsvar med reglene i EMK.

7.5.4 Begrunnelse

Under kravet om en rettferdig rettergang vil det ligge et krav om at avgjørelsen skal begrunnes.¹²³ I bestemmelsen om avgjørelsen i CAS-koden R59 bestemmes det at kjennelsen skal inneholde en kort begrunnelse, ”brief reasons”.

7.5.5 Offentlig rettsmøte

EMK artikkel 6 (1) annet punktum gir rett til offentlig rettsmøte. Utgangspunktet modifiseres noe ved at offentligheten i visse tilfeller kan utelukkes fra hele eller deler av rettergangen. EMD har gjennom sin praksis har understreket at det er et fundamentalt prinsipp som beskytter partene mot hemmelig rettergang uten offentlig kontroll. Videre vil et krav om offentlighet bidra til å skape tillitt til domstolenes saksbehandling. Om offentlighet under høringen i CAS heter det at *the hearing take place in camera, unless the parties agree otherwise*, jfr. CAS-koden artikkel R57. I artikkel R 44.2 som også får anvendelse ved ankebehandlingen sies det at høringen ikke er offentlig. Det fremholdes at det skal tas notater fra forhandlingene. Partene kan avtale at forhandlingene skal være åpne for publikum. Praksis i EMD ser ikke ut til å ha tatt stilling til om forhandlinger under kameraovervåkning tilfredsstiller kravet til offentlighet. Så lenge ikke partene har avtalt at høringen er offentlig vil denne praksisen være i strid med dette fundamentale prinsippet om offentlighet i prosessen.

¹²¹ Etter straffeprosessloven § 303 har en siktet i en straffesak en rett men ikke plikt til å forklare seg for retten.

¹²² MØSE (2002) s. 347. Dette gjelder forøvrig også i straffesaker, jfr. straffeprosessloven § 93(2)

¹²³ H v. Belgia, A 127 B (1997)

Et annet aspekt ved kravet til offentlighet er at det kreves at domsavsigelsen skal være offentlig. EMD har imidlertid understreket at bestemmelsen ikke kan tas på ordet. Dommen skal publiseres av CAS, jfr. CAS-koden artikkel R59. Det må foretas en konkret vurdering i lys av formålet med artikkel 6 om dette tilfredsstiller kravet til offentlig domsavsigelse.¹²⁴ Det er vanskelig å se noen avgjørende grunner til at domsavsigelsen i CAS skal være offentlig så lenge avgjørelsen blir publisert og gjort tilgjengelig for offentligheten.

7.5.6 Innen rimelig tid

Saken skal etter artikkel 6 (1) avgjøres ”innen rimelig tid”. EMD har ikke stipulert noen fast ramme men har utformet kriterier for å avgjøre om krenkelse foreligger. Det må foretas en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle om kravet er oppfylt.¹²⁵ I CAS-koden artikkel 59 heter det at *the holding of the award shall be communicated to the parties within four months after the filing of the statement of appeal*. Anken skal igjen være inngitt senest 21 dager etter at avgjørelsen fra NIFs appellutvalg ble kommunisert til parten, jfr. CAS-koden artikkel R 59, jfr. artikkel R 49.

Vurderingen av om kriteriet er oppfylt innebærer tidsbruken fra utøveren anses som ”siktet” noe som i en dopingsak i praksis vil være fra det tidspunkt utøveren informeres om at han har overtrådt dopingbestemmelsene. Det blir etter dette kunstig å diskutere tidsbruken i CAS i forhold til kriteriet om ”rimelig tid”. Det kan på generell basis sies at noe av hensikten med å velge voldgift er ønsket om en rask og effektiv avgjørelse av tvisten. I forhold til tidsbruk er det liten tvil om at voldgiftsbehandling i CAS for utøveren vil fremstå som mer tidsbesparende enn ved behandling for de alminnelige domstoler.

¹²⁴ MØSE (2002) s. 358.

¹²⁵ MØSE (2002) s. 359.

7.6 Minsterrettighetene i EMK artikkel 6 (3)

EMK artikkel 6 (3) inneholder minimumsrettigheter i straffesaker. Oppregningen er ikke uttømmende, men suppleres av den generelle regelen om ”rettferdig rettergang” i første ledd.¹²⁶ De rettigheter bestemmelsen i alternativ a) gir anvisning på vil etter en direkte tolkning av ordlyden ha betydning på et tidligere stadium av saken enn ved ankebehandlingen til CAS. Overført til situasjonen ved en anke til CAS vil det innebære at utøveren skal få informasjon om at avgjørelsen er anket og innholdet i ankeerklæringen. Dette er ivaretatt ved at artikkel R52 foreskriver at et ankeskrift¹²⁷ skal oversendes til motparten så fort som mulig etter at den er mottatt av CAS. Det må formodes at ankeerklæringen inngis på engelsk hvis parten er norsk og at dette vil være tiltrekkelig til at vilkåret om språk er oppfylt.

Etter alternativ b) skal den siktede ha tiltrekkelig tid og muligheter til å forberede sitt forsvar. Fra parten mottar ankeskriftet har den 20 dager på å komme med et motsvar, jfr. CAS-koden artikkel R55. Om dette er tilstrekkelig må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle. Som utgangspunkt kan det anses som tilstrekkelig på bakgrunn av praksis fra EMD¹²⁸ Også muligheten til å forsvare seg må vurderes konkret. Det vil blant annet være av betydning at forsvareren har tilgang til sakens dokumenter, noe som antas å være tilfelle, jfr. ovenfor.

Alternativ c) gir rett til å forsvare seg personlig, eller ved forsvarer. Slik bistand skal mottas vederlagsfritt når det kreves i rettferdighetens interesse. Dersom man ikke ønsker å forsvare seg selv, må man ha adgang til juridisk bistand etter eget valg. Når en siktet ikke har tilstrekkelige midler, har man krav på forsvarer hvis det er nødvendig i rettferdighetens interesse.¹²⁹ Det vil bero på en konkret bevisvurdering om man har tilstrekkelige midler. Om det er i ”rettferdighetens interesse” vil blant annet bero på hvor alvorlig og vanskelig

¹²⁶ MØSE (2002) s 372.

¹²⁷ Hva dette skal inneholde fremgår av CAS-koden artikkel R51.

¹²⁸ MØSE (2002) s 375. EMD har ansett 15 dager for tilstrekkelig, jfr. Albert og Le Compte, A 58 (1983)

¹²⁹ MØSE (2002) s. 377.

saken er, og av partens personlige situasjon. Reglene i CAS tilbyr ingen lignende ordning med fri rettshjelp. Etter artikkel R 65.3 må utøveren selv bære kostnadene til advokat under saken. I dommen skal det fremgå hvem av partene som til slutt må bære kostnadene eller eventuelt hvordan disse skal deles mellom partene.¹³⁰ Fordelingen av saksomkostningene skjer på bakgrunn av sakens utfall, partenes opptreden og finansielle situasjon.

For å få dekket sine omkostninger til advokat er utøveren etter de regler som gjelder i CAS prisgitt et positivt utfall av saken i sin favør. En slik regel avviker fra de krav som stilles etter EMK artikkel 6. I sammenheng med dette må partene også dekke sine utgifter til vitner, sakkyndige og eventuelt tolker, noe som vil kunne komme opp i betydelige beløp. Dette forsterkes ved at forhandlingene i de aller fleste tilfeller skjer ved CAS hovedkvarter i Sveits.¹³¹ Dette vil i stor grad være med på å fordyre prosessen. For en utøver vil en ankesak til CAS etter dette kunne innebære meget store konsekvenser økonomisk. Dersom en vurderer å anke en sak til CAS kan disse momenter sette en effektiv stopper for en slik mulighet.

Alternativ d) slår fast retten til å avhøre eller la avhøre vitner som blir ført mot siktede, og få innkalt og avhørt vitner på siktedes vegne under samme vilkår som vitner ført mot ham. Utgangspunktet er at bevis skal føres i offentlig rettsmøte i tiltaltes nærvær med sikte på kontradiktorisk behandling. En ankebehandling i CAS skjer som nevnt i de fleste tilfeller ved domstolens hovedkvarter i Sveits. Etter utveksling av ankeskrift og motsvar og annen saksforberedelse skal domstolen beramme en høring hvor det opptas forklaring av partene og eventuelle vitner og sakkyndige. Dette foregår muntlig for retten. Som nevnt over må partene i utgangspunktet betale utgifter til vitner og sakkyndige. Om man vil ha en grundig dokumentasjon av sine anførsler gjennom å kalle inn vitner og sakkyndige, vil dette kunne beløpe seg til betydelige summer.

¹³⁰ Dette vil for øvrig også inkludere utgifter til vitner, eksperter og tolker, jfr. CAS-koden R65.3.

¹³¹ Under visse omstendigheter kan det bestemmes at forhandlingene kan holdes andre steder, jfr. CAS-koden artikkel R28.

Siste alternativ i EMK artikkel 6 foreskriver vederlagsfri bistand av tolk hvis siktede ikke kan forstå eller tale det språk som blir brukt i retten. Bestemmelsen gir krav på gratis tolkebistand til oversettelse eller tolking av alle dokumenter og utsagn i saken som det er nødvendig for han å forstå eller formidle til rettsspråket, slik at han kan få en rettferdig rettergang.¹³² EMD har lagt til grunn at bestemmelsen gir en ubetinget rett til gratis bistand, uten å måtte tilbakebetale beløpet. Det gjelder selv om tiltalte senere blir domfelt.¹³³ De offisielle arbeidsspråkene i CAS er fransk eller engelsk. Dette betyr at all korrespondanse til CAS og domsforhandlingene her skjer på ett av disse språkene.¹³⁴ Partene kan avtale et annet språk, men det er betinget av voldgiftspanelets godkjenning. Men er det avtalt et annet voldgiftsspråk, kan partene bli pålagt å bære alle eller deler av kostnadene med hensyn til oversettelse og bruk av tolker, noe som vil føre til at mange velger bort denne muligheten.

CAS regelverk avviker på dette punkt fra rettighetene som oppstilles i EMK artikkel 6. For en utøver kan det være en ulempe at forhandlingene går på engelsk. Det kan være vanskelig å få fullstendig oversikt over forhandlingene. I tillegg kan det være vanskeligere å fremstille sin egen versjon av saken når man må forklare seg på et annet språk.

¹³² MØSE (2002) s. 388.

¹³³ Lüdicke, Belcasem og Koc v. Tyskland, A 29 (1978), jfr. MØSE (2002) s. 388.

¹³⁴ Formodentlig vil forhandlingene foregå på engelsk hvis en av partene er norske

8 Oppsummering og konklusjon

Utøverens aksept av voldgiftsklausulen i NIFs lov § 12-15 (7) er i prinsippet en tvungen aksept men etter de gjeldende regler vil aksepten trolig anses som en gyldig inngått voldgiftsavtale. Dette taler sterkt i retning av at utøveren bør tilstå grunnleggende rettsikkerhetsgarantier ved voldgiftsbehandlingen i CAS. Prinsippene i EMK artikkel 6 må legges til grunn av voldgiftsdomstolen når den behandler en dopingsak som er anket inn til den fra nasjonale tvisteløsningsorganer. Rettsikkerhetsgarantiene som EMK artikkel 6 gir anvisning på må legges til grunn for å sikre utøveren en rettferdig behandling. En stor del av saksbehandlingsreglene som er gitt i CAS-koden for behandlingen i CAS sikrer utøveren de grunnleggende rettsikkerhetsgarantier som EMK art. 6 gir anvisning på. Likevel er det flere av de prosessuelle grunnprinsippene som ikke er gjennomført i CAS-koden. Forhandlingene for CAS er i utgangspunktet ikke offentlige, det finnes ikke noen ordning med fri rettshjelp for den som ikke har råd til advokatbistand, utøveren må selv i utgangspunktet dekke utgifter til vitner og sakkyndige og forhandlingene gjennomføres i utgangspunktet på engelsk eller fransk. Alt dette er med på å svekke utøverens rettsikkerhet.

Litteraturliste

Bøker

Digest of CAS Awards 1986-1998. Redigert av Matthieu Reeb. Bern, Sveits. 1998

Digest of CAS Awards II 1998-2000. Redigert av Matthieu Reeb. The Hague. 2002.

HØSTMÆLINGEN, Njål. *Internasjonale menneskerettigheter*. Oslo. 2003

Idrett og Juss. Redigert av Gunnar-Martin Kjenner. 3. utg. Oslo. 2004

JENSEN, Karianne Fagerlund (1999): *Selvdømme, voldgifts- og domstolsbehandling av tvister innen idretten*. 1999. Oslo.

MÆLAND, John Henry. *Voldgift*. Bergen. 1988

MØSE, Erik. *Menneskerettigheter*. Oslo. 2002

SOEK, Janwillem. *The strict liability principle and the human rights of athletes in doping cases*. The Hague. 2006

Voldgiftsloven med kommentarer. Redigert av Borgar Høgetveit Berg. Oslo. 2006

Voldgiftsloven Kommentarutgave. Helge Jakob Kolrud...[et al]. Oslo. 2007

WOXHOLTH, Geir. *Foreningsrett*. Oslo. 2007

Artikler

BLACKSHAW, Ian. *Fair play on and of the field of play: Settling Sports Disputes Through the Court of Arbitration for Sport*. The International Sports Law Journal (2006/3-4) s. 107-117.

PINNA, Andrea. *The Trials and Tribulations of the Court of Arbitration for Sports; Contribution to the Study of the Arbitration of Disputes concerning Disciplinary Sanctions*, International Sports Law Journal, (2005/1-2) s. 8-18.

SOEK, Janwillem. *The WADA World Anti-Doping Code: The Road to Harmonisation*, International Sports Law Journal, (2003/2) s. 2-11.

KAUFMANN-KOHLER, Gabrielle, Antonio Rigozzi, Giorgio Malinverni. *Legal opinion on the conformity of certain provisions on the draft World Anti-Doping Code with commonly accepted principles on international law.* (2003)

Internett

POUND, Richard W. *Third World Conference on doping in Sports, Remarks by WADA President Richard W. Pound.* Madrid. 2007. www.wadamadrid.com

Norske lover

2004 Lov om voldgift (Voldgiftsloven) av 14. mai 2004 nr 25.

Forarbeider

NOU 2001:33 Voldgift

Ot.prp.nr.27 (2003-2004) Om lov om voldgift

Idrettlige regelverk

1994 Code of Sports-related Arbitration (CAS-koden)

2003 World Anti-Doping Code (WADA-koden)

2004 Lov for Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité (NIFs lov) Endret etter idrettstinget 2007 men lovheftet ikke oppdatert p.t. (nov 2007)

Utenlandsk lovgivning

PILA Federal Statute on Private International Law (Sveits)

Traktater

New York-konvensjonen New York-konvensjonen om anerkjennelse og fullbyrding av voldgiftsavgjørelser, New York 1958

EMK

Den europeiske menneskerettighetskonvensjon, Roma 1950

Høyesterettspraksis

Rt 1999 1532 TINE meierier

Rt 2001 900

Underrettspraksis

Kjennelse Oslo tingrett 9.jan 2006

Dommer fra CAS

CAS 1994/129 Quigley v. UIT

CAS 2000/A/262

Sveitsisk rettspraksis

31. oktober 1996 (N. versus Federation Equestre Internationale)

4P.230/2000

Praksis fra EMD

Golder v. UK, A 18 (1975)

Lüdicke, Belcasem og Koc v. Tyskland, A 29 (1978)

Albert og Le Compte, A 58 (1983)

Funke v. Frankrike, A 256-A (1993)

H v. Belgia, A 127 B (1997)